

ROMAAN

N° 13

SISU:

Sven Elvestad: Kullikisa.

Anny Wothe: Pünasel kaldal.

Adam Szymanski: Koduigatsus.

P. Grünfeldt: Ei anna!

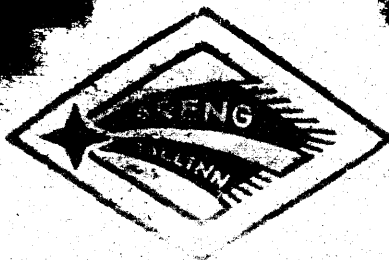
Andreas Haukland: Põdrad.

Guy de Maupassant: Waadikene.

Jakuuti muinasjutud: Tütarlaps kuu peal.

Bela Balazs: Pühendus heilibojale.

Justin Huntly Mc. Carthy: Kui mina kanin-
gas oleksin!

KIRJASTUS-ARENG-TALLINN 1927

Kaubamaja Esto-Muusika

Tallinn, Lai tän. 34.

Kõnetraat 10-24.

Hinuesitused Eestis:

D. BECHSTEIN, Beriin, tiivklawerid ja pianomad
STEINWAY & SONS, New-York, London, Hamburg,
tiivklawerid ja pianomad -- JUS. HEINR. ZIMMER-
MANN, muusikariistad -- Eesti Klaweriwabrik
„ASTRON“ A.S., tiivklawerid ja pianomad.

Kui Tarzan Ameerikast Tallinna tuleb,

„Estoonias“ ei nel on wõimalik leida ühtki ilu- ja rõõmu- pühakut

Wana Poort tän. 8,

kus asub puht Eesti äri, kõigile tuttawalt tuntud kaubamaja

„SAKALA“

Ostab oma tuttawatele kõiksugu fantaasi-willast, -siidi ja frotteel
kostüümide, mantloode, künbede, kleitide ja pluusede jaoks. Enesele
uue frant ülilkonna-, palitu- ja püksiriide. Mööblisiidi, pörandariideid,
aknakardinaid jne. jae. Kodus kinkisid kätte andes lausub walfafades:

... Need on kõik Ameerikast toodud mudised! ...

HEINRICH LAGUS

Tallinn, S. Karja tän. 18

Telefon 12-53

Ladus alati saadaval:

Nafta

Masut

Petroleum

Bensiin

Masina-

Tsilindri-

Mootor-

Wasellin-

Spindli-

Wärnits

Wankrimääre

Karbolineum

Terpentiin

Puutõrw, Katusetõrw, Katusepapp, Seebikiwi,

Lilm, Kriit, Pesusooda.

õli

H. LEOKE, Wiljandis

Kõlge täielikum näitekirjanduse
keskladu Eestis

≡ Nimestikud hinnata ≡

Kõnetraat 17-54

MEESTERAHVA RÄTSEPAÄRI

Kõnetraat 17-54

M. ANDREESEN

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

Teatab oma austatud tellijatele, et on kohale jõudnud kõik kewade ja suve hooajaks tarwisminewad riided, Ulster kewadepalitu riided, Covercoat palituriided ja umbes 250 mtr. ülikonnariideid, nende seas riideid, mis sisaldawad kuni 50% siidi.

Daamide tualettide spetsiaal-äri

J. SAAR

TALLINN

Narva maantee nr. 19

Alati suures valikus elegantsed daamide kleidid, kostüümid, mantlid, pluusid, kuued jne. valmis ja

tellimiste järgi

Pilitamine, plisseerimine, mantlite, kleitide, pluuside jne. liutikkimine, spetsiaalmasinatel ja käsitsi

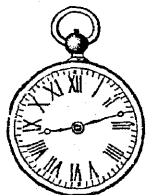
HINNAD VÄLJASPOOL VÕISTLUST

Maailmakuulsa wennad Junghansi ainuesitaja Gestic

S. Markowitsch, Tallinn,

Wiru tän. 24.

Telefon 2652.

Rõige suurem walit kuulsamate Schweitsi wabrikute taskukelladest TAWANNES, WATCH, SEELAND, Cyma ETERNA jne. Wõrdlemata headuses kuulsa Speideli wabniku kõiksugu eht uustulb „DOUBLE“ kaupa. Müüt suurel ja väikesel arwul. Wõtan tellimisi Junghansi kellade peale wabrikuhindadega. Rõik kellad müüakse wastutusega õige käigu eest.

Kellaseppadele kõrged profsendid

«Romaan'i» tellimishinnad on järgmised:

1923 aasta peale (24 Nr.) M. 750.—

1/2 aastat (12 Nr.) M. 400.—

1/4 „ (6 Nr.) M. 225.—

kuu peale (2 Nr.) M. 80.—

Üksiknumber M. 40.—

Romaan

№ 13

Ilmuub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

1923

II aastakäik.

Rullikisa.

Norra kirjniku Sven Elvefald'i romaani.

(Lõpp.)

Ushjörn Kragi polnud kujagil näha.

„Beame lahkuma“, ütles ta; „seal seisab agent ja vahib tarretult meie poole. Ei tohi nii paista, nagu oleksime midagi tähtsat rääkinud. Rääkisid ja Stefaniga?“

„Jah, kõik tingimised on korras. Ta wa-
rastab mudeli.“

„Aga kuidas pääseb ta Kragi wahipostidest mööda?“

„Autoga“, vastas Barra. „Lumi on ju peaaegu kadunud; suur, kollane auto on suurepärase ja kiire sõiduriist. Tee mudeli juurde peab ta ise leidma; ka see on tema asi, kuidas ta sellega putku saab panna.“

Kad lahkusid; kumbki neist läks ühtikult läbi jaali.

Varsti peale selle kajas palmide tagant kahin, üsna selle kohta lähedalt, kus Röövämblit ja Barra olid juttu ajanud. Nähtawale tuli mees. See oli Ushjörn Krag. Kohe selle järele seisis ta kefet jaali.

Torebal pidusõngil, kui selle lõpul wahuwein lauale toodi, laskis Barra oma aumõ-
rast elada. Dr. Peters, kelle seisuford ikka piinlikumaks muutus, vastas, aga ta kõne oli nii konarline, sest ta ei teadnud dieti, mis ütelda.

Selle järele koristati jaal ja algas tants. Üleüldine helesuus oli heade weinide ja kaasa-
kiskuva muusika järele kõige kõrgemale tipule jõudnud.

Alles nüüd mõttis juut seltskonnast osa; nõõpangus oli tal ordenipael. Dr. Peters mär-
tas mööda minnes, et see Türgi Medjidie or-
den esimesest klassist oli.

Ei kestnud kaua, kui ta juhuse leidis, Rööv-
ämblituga nelja silma all rääkida. Jutu kestel
naeratas Valentine juudile wastu, nagu oleks
see talle alataja wiisakaid komplimente teinud.

Kad rääkisid Barraft. Juut küsis, kas „asi
õnnestas?“

„Jah“, oli neiu wastus. „Aga ta usaldab
teda ikka veel.“

„Kui ta aga meie nurjatuid plaane ei
aima.“

„Nurjatuid!“ naeris Valentine ja lõi talle
tuulelehwiuga. „Kas hakkad sina ka ju moraa-
li jutlustama?“

„Mitte sugugi; aga ja tead ju ise, et Bar-
ra wäga umbuslik on.“

„Segi kõige suurem umbusaldus ei jakka
meie mängu rikkuda, armas Stefan. Tagajärg
saab seda näitama. Poole tunni pärast tuleb
metjakandidaat.“

„Ma ei mõista, kuidas ja selle asja nii
kaugele said.“

„Midagi polnud kergem. Asi on nii: kumb-
ki neist ei tahtnud seda kokkusaamist — ei Blin-
de, ei minu wõõrasõde. Blindele ütlesin, et mu
õde talle heameelega tahaks enne lahkumist mõ-
ne sõra ütelda, ja Konstanzele ütlesin ma, et
Blinde eluaeg õnnetu on, kui ta teda enne
lahkumist enam ei näe. Kõik see asi on wäga
dramaatiline, armas Stefan, ja m i n a korral-
dajin kõik. Olen oma aruist päris kangelane.
Naturuse aja pärast lahkub Konstanze, üteldes,
et tal peawalu on. Ta palub luba laboratoo-
riumis puhata, kus ta hilaliste keraft eemal
oleks. Siis tuleb Blinde läbi afna tupp. Lu-
bajin neid aidata.“

„Ja siis?“

„Siis tuleb Barra.“

„Selle oled küll wist ka kõrwaldanud?“

„Muidugi. Ütlesin talle, et ta siis labora-
tooriumi mingu kui waltserit „Harlekini mil-
joniteft“ mängitakse. Mis aitab seal siis tõen-
“

damine, et kokkusaamine täitsa ilmfüütu iseloomuga on?"

Juut tundis öudu.

"Sa oled hirmus", ütles ta. "Niisugust tugevust olen harva näinud".

"Ja siis", mõidurõõmustas Valentine, "siis, siis on Barra jälle wana Barra. On jälle meie mees. Temaga näeme veel imet. Aga aeg on käes. Waata, praegu läheb Asbjörn Krag Barra juurde. Mis ta temast küll tahab? Ta näib nii energiline olewat. Imelik mees, teda peab alati arvesse wõtma".

Detektiiv oli inseneri juba otsinud; nüüd sai ta tema kätte. Barra seisis sügawas mõttes üksi lamina juures, käed selja peal, nagu see tal enamasti wiisiks oli.

"Mul on Teiega rääkida", ütles Krag.

"Juba jälle?" küsis Barra. "Palun!"

"Aga ma palun nelja silma all".

"Ma ei wõi ju küllalgi üksi jätta".

"Jutt on ainult mõnest minutist. Lähme siia kabinetti, seal praegu kedagi ei ole. Pane me ukse kinni".

Kragi hääles oli teatud kaskin toon. Barra kuulis sõna.

Nad astusid tuppa; detektiiv pani ukse kinni.

"Kas riivi ka panete?" küsis Barra.

"Jah", wastas Krag, "sest ma olen otsustanud Teile midagi ütelda, mida peate kuulma".

"Millest tahate rääkida?"

"Tahan Teile näidata ja selgeks teha, et olete eksinud".

Barra kulmud läksid kippa.

"Ei iialgi", ütles ta.

Aga Asbjörn Krag wõttis rahulikult rewolvri taskust.

"Mis ma olen otsustanud, selle wiin ka läbi", ütles ta. "Teie ei pääse siit toast enne, kui kuulnud olete, mis mul Teile on ütelda".

28.

Rõne.

"Kuna Te rewolwer käes minu ja ukse wahel seisate", ütles Barra, "siis pean Teid küll kuulama. Mis on Teil minule ütelda?"

"Tahan Teid pöörda katjuda".

"Mistaruwis?"

"Selleks, kes Te olite, enne kui Rööwämblilik siia tuli".

Barra naeratas.

"Seda Te kord juba ütlesite. Olen tõesti uudishimulik kuulma, mis sellega ütelda tahate".

"Arwatawasti tunnete Rööwämblilikku sama hästi kui mina, wõib olla weel paremini",

algas Asbjörn Krag. "Teie teate, et ta tigejusel piiri ei ole".

"Te räägite minu sugulaseft."

"Räägin, nagu see mulle meeldib. Kas Te pole märganud, et Rööwämblilik Teid, sestfaadit kui ta siin wiibib, oma paelu tahab piüüda?"

Barra hakkas waljusti naerma.

"Mind? Wana mees?"

"Sel mõttel ma jeda ei arwa. Tema on selgusele jõudnud, et Teie waimufust talle ta operatsioonide juures waja on. Sellepärast on ta taewa ja maa liikuma pannud, et Teid oma poole wõita. Ja see näib tal ka korda läinud olewat".

"Tõesti? Millest Te jeda järeldate?"

"Mitmest asjaolust. Muu seas Teie operatsioonist ülesleidusega".

"Minu operatsioonist ülesleidusega?" hüüdis Barra. "Minu arust pöörate asja ümber. Teie —"

"Siin, kus meid keegi ei näe ega kuule, ei tarwitse ma näitemängu mängida. Ma seletan Teile sejukorra ära. Esiti panite wastu, jah, Te aimasite, mis kawatsufed Valentinel olid; kui te kahtlema hakkasite, et ta ühe teise riigi kasuks töötas, nõudsite koguni, et ta majast lahkuks. Ta oleks asja peaaegu kadunuks arwanud, kuni ta ühel päewal kuratliku plaani wälja haudus. Ta oli koha leidnud, kust Teid wõis haawata. Jääge rahulikult, herra insener, ja laske mind edasi rääkida. Ma näen Teie näost, et mulle diguse annate".

Barra tahtis midagi ütelda, aga ei ütelnud, ja Asbjörn Krag jätkas:

"Pean Teile ütleva, et Teie katse, jälle uueks inimeseks saada, suurepäranne ja wäga kiiduwäärt on. Loojana olete inimsoole suureks kasuks, aga häwitajana peab Teid häwitama. Teie ise olete tähendanud, mis Teie meelemuutuse põhjuseks on olnud. Teie eluteele astus naine, keda Teie armastasite ja usaldasite — Teie abikaasa Konstanze. Tema läbi saite jälle heaks. Müüd teadsite, kellele Te elasite. Just siit algas Rööwämblilik. Ta teadis, kui tal korda läks Teie ja Teie proua wahel usaldamatust äratada, et siis tal wõit käes on. Sellest pettumuseft ei oleks Teie üle saanud".

Inseneri nägu oli kahwatanud.

"Olen enesele Teie poolt palju lastnud meeldida", ütles ta kogeldades, "see aga läheb liiale. Kui Teil rewolvrit käes ei oleks, ma annaksin Teile sünda wastufe".

"Siis on see päris õnn, et minul sõjariist on; see on õnneks Teile ja mulle", oli Kragi wastus. "Wimaste tundide jooksul olen ma küllalt näinud oletamisefks, et Valentine plaa-

nid õnnestuvad. Aga weel olen mina siin, kes ta tigeeda wõrgu katti käreistab."

"Mu külalised ootawad mind".

Barra tahtis ufje juurde minna.

"Mitte sammugi edasi", ütles detektiiv ahwardades. "Ma nimetan Teile selle mehe nime, kelle peale Te wiimastel päewadel olete mõtelnud ja kelle maha lahesite, kui teda näehsite. Mõitlen metfakanadaat Blindet. Ta tuleb tänä õhtul siia!"

Barra tuffatas.

"Teate seda?"

"Eean."

"Siis on ju kõik õige?"

"Ei ole mitte õige," wastas detektiiv. "Kõik see terve kupatus on alatu korraldus Rööwämbliku ja juut Stefani poolt. Leid pe-tetasse, herra insener."

"Ma imestan Teile teadmist."

"Et midagi niisugust käimas on," jätkas Barra, "nägin kohe, kui Te saalist päewapildi leidsite. Märkasin Teile muutunud olekut ja mõistsin, et Teile hirmsa hooi olite saanud."

Kui Barra üht liigutust inseneri poolt nägi, ütles ta:

"Ma saan aru, et see jutt Teile piinlik on; aga tarwilik on, et tõde walge ette tuleks, mitte üffi Teile pärast, weel enam Teile proua pärast."

"Kas tahate salata, et minu abikaasa see oli, kes need sõnad pildile kirjutas?"

"Ei, tema tegi seda."

Barra lõi enesele otja ette.

"Ah, ja ma lootsin, et tema see ei olnud. Leidfin, et see tema kiri ei ole."

"Aga ta tegi seda Rööwämbliku palwe peale. Päewapilt oli Blindetele määratud!"

"Jah."

"Ja Valentine oli see, kes nende tutwust uendas; ei Blinde ega Teile proua ei tahtnud seda, aga Valentine keerutas asja nii, et nende wahel kokkusaamine maha tehti. Kas mäletate weel, kust pildi leidsite?"

"Saalist, kamina ligidalt suure tooli eest."

"Õige. Seal oli natuke aega ennem seda just Rööwämblit istunud. Kas Teile ikkagi weel ei usu, et Valentine pildi meelega maha pillas? Selle oleks ta dieti pidanud Blindete wiima, aga see passis ta plaanisje paremini, kui ta Teile kätte sattus."

"See kõlab tõenäoliselt," pomises Barra.

"Ma ei tahaks tõesti heameelega usku kaotada heasse ja ausasse, mis mul wiimase koha aas-ta sees oli."

"Blinde on reifile minemas."

Barra kehast käis nõks läbi.

"Seda ma ei teadnud," ütles ta.

"Ei Rööwämblit Teile seda ei ütelnud,

wõib siis arvata. Mõne päewa pärast rändab Blinde wälja — Ameerikasse. Aga just see eesolew reis laheb Rööwämbliku kawatsused niihästi korda minna. Sest Blindete ütles ta, Blinde olla igatwesti õnnetu, kui ta teda ei saa Sumalaga jätta."

Barra waldas furu ärewus.

"Kui Teile ikka weel ei usu," jätkas Barra, "siis wõin Teile teatada, et Blinde homme naise wõtab."

"See pole tõsi!"

"On siiski tõsi. Tema pruut on juba teel. Aga filmapilt wõin Teile teda esitada. Weel wiimasel filmapilgul otsustasid nad üheskoos reijida."

Barra filmitses Barra.

"Kas awaldasite Teile selle otjuse peale mingisugust mõju?" küsis ta.

"Jah," wastas Barra, "seda ma tegin. See maksis mul palju waewa. Aga minu arust näis see olemat ainus abinõu. Teile abikaasa au ja hea käekäigu päästmiseks. Selle peale peate Teile mõtlema, herra insener. Mõit on Teil walida hea ja kurja wahel. Walite wiimase, siis on Teile proua langemud. Aga mõitu ei saa Teile ometi. Seda ütlen Teile ette. Rohkem ei ole mul Teile ütelda."

Nsbjörn Barra läks ufje juurde, jäi aga sinna seisma ja küsis:

"Kas tahetsete, et mind kuulastite?"

"Ei, ei tahetse," ütles Barra tasa.

Detektiiv lahkus.

Warsti astus ta Barra ballisaali.

Ta filmad otjissid Walentinet.

Kuna ta nii seisib ja waatas, astus ta abikaasa tema juurde.

"Sa oled nii kahwatanud," ütles Barra.

"Kas oled sa haige?"

"Jah," wastas Konstanze peaaegu sofi-s-tades, "olen hirmsasti wästinud."

"Siis pead pisut puhkama," ütles Barra ja waatas talle näkku.

"Selle peale mõtlesin ma ka juba."

"See woogamine ja kára on sinu jaoks liig palju."

"Mimelt; mul on, nagu ahwardaks pea lõhkeda."

Barra wõis näha, et Konstanze wäga närwiline ja wästinud oli. Konstanze ei wale-tanud tõesti mitte.

"Mine kusagile tupa, kuhu kára ei tunagi," ütles ta. "Sul on ju laboratooriumi wõti. Aga pane uks oma taga riitwi."

Konstanze wõitis talle tarretult otja. Barra hääl oli iseäralik kõla. Oli ju ta iseäralik, et ta laboratooriumi nimetas; just sinna oli Konstanze kawatfenud minna.

"Ma kaon üheks tunniks," ütles ta, "ja

loodan, et seda tähele ei panda. Pean tingimata puhkama."

"Jah, mine aga."

Konstanze läks. Niikaua kui ta veel jaalis viibis, silmitjes Barra teda teravasti.

Aga ka ühe teise filmad silmitsejid teda.

Need olid Kragi filmad.

Ingener sammus üle toa. Ühe ja teiseiga mõnda sõna vahetades, otsijid ta filmad Walentinet.

Viimaks kohtas ta teda.

Valentine nägi ju ta näost, et midagi oli juundinud; torkaw waade ta filmis näitas seda.

"Mis ja tahad?" küsis ta.

Barra ei vastanud kohe. Ta kobas taskut, kuni ta päewapildi leidis.

Selle andis ta Walentinesele.

"See ei ole minule määratud," ütles ta.

"Mis ja sellega arvad?"

"Ufun, et sa pilbi õige aadressi järele ära annad."

Valentine ei tahtnud pilli vastu võtta, aga Barra ütles tigevasti:

"Wõta!"

Ja neiu võttis.

"Märkan, et sa Ushbjörn Kragiga oled rääkinud. Ja inestan, et sa selle kelmiga veel tegemist teed."

"Kelmiga?" kordas Barra ja naeris.

Siis pöördas ta minema ja jättis neiu sinna paika.

Valentine oli üllatatud.

Juut Stefan oli seda juhtumist ligidalt näinud. Ruttu astus ta neiu juurde.

"Mis ta sulle andis?"

"Päewapildi."

"Mis see tähendab?"

"Seda ma veel ei tea," ütles neiu. "Aga ma ufun, Ushbjörn Krag on mõne trumbi wälja mänginud."

"Wõtats tont! Kas Barra on kahtlema hakanud?"

"Ei, aga detektiiv on meile niisuguses punktis kallale kippunud, kus me seda ei oodanud. Armatavasti on ta meie plaanist Konstanzega aru saanud."

"Ja Barrale kõit ära seletanud?"

"Ei tea veel."

"Mis sa nüüd teed?"

"Aeg on käes; mängin edasi. Kas oled juba auto walmis tellinud?"

"Muidugi; kõit on korras. Autojuht otab autoga afende ees. Aga kui Barra veel wiimastel filmapilgul on teised mõtted saanud?"

"Siis olgu vähemalt p l a a n i d meie päralt. See tähendab juba palju."

"Aga kuidas saad sa plaanid rahakapist kätte? Kas purustad kapi?"

"Ei, katjun heaga. Ma lähen, sina jääd jüa walwama. Enne kui waltser tuleb, ei tohi midagi juündida."

"Teen, mis wõin."

Valentine nokutas pead ja lahkus ruttu. Teda waldas närwiline rutt; kõit ta kindlus oli kadunud. Ta teadis, kui ta tahtis veel mõita, siis pidi ta veel wiimastel tunnil oma poliitikat muutma ja kohe lööma. Ingeneri ta enam ei usaldanud.

Valentine läks kojast läbi. Seal nägi ta mõnda teenrit haiqutades seiswat. Ta saatis nad ära ja koputas selle järele terasüksele — kindel rida koputati.

Seeft kajas Konstanze hääl:

"Oled sina see, Valentine?"

"Jah, mina. Tee ruttu üks lihti!"

Terasüks awati pikkamisi; ruttu läks Valentine laboratooriumi.

Ta pani uffe oma taga finni ja liiftas riitwi kõwasti ette.

Teisi toas ei olnud.

Konstanze surus käed kofku ja ahastas:

"Ma kardan hirmsasti!"

"Nüüd pole enam parata", wastas Valentine. "Teist teed ei ole. Kustutame elektri ära"

Elekter kustus; tuba jäi äkki täitsa pimedaks.

"Watt!"

Niast kajas wile.

Valentine kuulatas.

29.

Rööwämbliku waltser.

Valentine astus ettewaatlikult ühe afna juurde ja awas selle: siis liiftas ta hoowa abil wõred laiali. Tal ei olnud raske kofli hulkaast. mis laboratooriumis seisis, kõit leida, mille otsta ta wõrede külge sidus. Sellebeale andis ta märku: plakutas laks korda tasakefi käsi.

Konstanze seisis rahakapi juures ja waltis märisedes afna wõle. Kohe sellejärele kuulis ta, et keegi raudwarbadeft finni võttis ja nägi, kuidas keegi tuppa ronis. Toas waltses täielik hämarus.

Siis kuulis ta, kuidas keegi afnalt tuppa hüübas; samuti kuulis ta fofistamaid häält. Siis wani Rööwämblif afna finni ja tõmbas eseriide ette. Siis prahtatas midagi ja tuba läks jälle walgeks.

Konstanze ees seisis, fiibar käes, laiaõlaline mees, kes kiitiriideid kandis.

See oli meftakandidaat Blinde.

Mees kumardas aupakklikult Barra proua ette.

"Olen õnnelik, et mul veel kord wõimalit

on sinuga rääkida", ütles ta. „Arvatavasti jään ma mitmeks aastaks kodust kaugele.“

Waikides ja seesmise liigutusega, mis teda ähwardas wallata, mõeldes, seisis Konstanze, ega teadnud midagi ütelda; viimaks andis ta noormehele kätt, kes jeda suudles.

„Ma loodan, et sa wabandad, et meie kokkusaamine nii iheäralikul teel sünnib. Aga kui ma sinu palmel tahtsin täita, siis polnud see teisiti võimalik. Sa tunned minu meest, igatahes kuulu järele; leiaks ta meid siit, ta leiaks meid mõlemaid maha. Ta on väga kottlew.“

Blinde filmitses teda imestades.

„Minu palmel“, ütles ta. „Ma ei mõista, mis ja selle all mõtled.“

Nüüd aga segas ennast Rööwämblit, kes juttu selle aine peale ei tahtnud lasta kalbuda, jutu wahela, tähendades, et nad nii waljusti ei räägiks.

Blinde ja Konstanze istusid üksteise wastu toolile ja Blinde kordas, et ta õnnelik olla selle üle, et Konstanze temaga weel kord oli tahtnud koftu saada.

Nüüd oli Konstanze see, kes imestas. Ta uskus, et Blinde jeda soowinud, ja Blinde jälle uskus, et Konstanze. Rööwämblit läks sellejuures ikka närwilisemaks, kuni ta wiimaks jutu suutis mujale juhtida. Nad hakkasid rääkima endistest aegadest ja süwenesid wana-desse mälestustesse.

Selemus, mida Konstanze lootnud, jäi tulemata. Blinde jäi külmaks. Seisuford läks ikka piinlikumaks.

Valentine kuulas muusikat, mis eemalt kajas. Ta ootas waltserit „Harleini miljoni-dest“. Natufese aja pärast lahtus ta toast.

„Wahest on Teil weel midagi ütelda,“ so-
fistats ta; „tulen kohe jälle tagasi.“

Konstanze ja Blinde jäid üksi. Mõlemad tundsid, et see nende kokkusaamine ülearune, seega kunstlik oli. Wanad haatwad kisti jälle lahti, ilma et selleks tarwidust oli, ja kumbki ei tunnud kokkusaamise üle rõõmu. Waiksel soowisid nad mõlemad, et jälle koost mõitfid lahkuda.

Wahetajal oli Rööwämblit ballisaali läinud, kus elu ja rõõm walitsejib; wiimaks ometi näis olemat külmus kadunud.

Kohe kohtas ta juuti. Kohe teda nähes hüüdis Rööwämblit:

„Näen su näost, et midagi on juhtunud; ja oled päris segane.“

„Nääkisin praegu Barraga“, wastas juut.
„Tema palus mind lahkuda.“

„Siis on ta äkki meelt muutnud.“

„Jah, nii see näib. Rahlernata on see

äraneetud detektiiv meile selle wingerpuksi mänginud.

„Näib nii, nagu oleks Barra selgusele jõud-
nud, et ta abisaasa teda ei peta.“

„Mis tal ta raste ei oleks“, pilkas Walen-
tine. „Seda usub ta kergesti. Mis ja niid
teed?“

„Muidugi jään siia. Wotan tarwitusele
oma wana tattika, kuna sinu oma luhta läks.“

„Kust tead sa, et minu tattika weel ei õn-
nesta?“ küsis Valentine. „Lahad sa ähwar-
dada?“

„Seda olen juba teinud.“

„Millega?“

„Wana looga. Wõin ta mõrtsukatöö pä-
rast finni wõtta lasta.“

„Sel puhul peaks Asbjörn Krag ta wan-
gistama. Ega sa jeda võimalust ometi ei usu?“

„See on üks kõik, kes ta wangistab. Si tee
jeda sinne politsei, siis pööran saatkonna poole.
Ura unusta, et ma wägew olen. Olen juur-
viigi saadik ja salaagent.“

Juut rääkis ärewuses väga waljusti. Wa-
lentine palus teda tasamini rääkida.

„Minult mitte liiasti tötata“, ütles juut.

„Weel pole kõik kadunud. Isegi kui ma Bar-
rale selgeks ei suuda teha, et ta naine teda pe-
tab, siis wõime ometi kuidagi leiduse oman-
dada.“

„Aga kuidas? Sellest ei saa ma aru.
Barra saab su wiguriteist aru, ja sellega on
õeldud, et ta õiglasjaks ja suureks loojaks jääb.“

„Mul on oma kawatjus — wiimane kee,
kui kõik peaks luhtuma.“

„Seda ütled sa nii kattendilisel, Walen-
tine. Usun, et su plaan nii julge on.“

„Wäga julge.“

„Ja mis ta on?“

„Warastan plaanid ära.“

„Seda ütlesid ka enne. Aga ma ei tea,
kuidas sa rahatapi tugewa usse lahti saad.“

„Kõik heaga“, wastas Valentine. „Kas
auto on korras.“

„Jah, andsin käsu, et ta waiksel labora-
tooriumi atende alla sõidab.“

Valentine lahtus juudist ja läks läbi koja
laboratooriumi tagasi.

Oma peiduurtast laialeheliste palmide ta-
gant oli Asbjörn Krag neiu jutuajamist juur-
diga morganud. Kui ta teda nüüd ruttu läbi
hubade nägi ruttawat, siis teadis ta, et nüüd
see sünnib, mida ta wiimisel tunnil põnewalt
oli oodanud.

Ta läks wälja kotta eht koridori, mis maja
mõlemad tiibu ühendab.

Seal sai ta koftu Senstiga ja ühe teise po-
litseinikuga, kes erariideid kandis.

„Kas on midagi juhtunud?“ küsis Krag.

"Jah", vastas Jens. "Tuli üks kollane soomusauto ja sõitis pahemalt poolt maja kitsast teed mööda üles."

"Laboratooriumi juurde?"

"Jah; ta seisab ju laboratooriumi aken all."

"Kes juhtis autot?"

"Autojuht. Mees, keda ma nägin Röövämblikuga juttu ajamas"

"Kedagi teist autos ei ole?"

"Eiotsja mitte."

"Eks ole, Jens, sa ostad autot juhtida?"

"Oskan väga hästi, herra Krag, kuigi mul seks tunnistust pole."

"Ujud sa, et Valentiine autojuht ennast heameelega lasub vahetada?"

"Kui soovite, astun heameelega tema asemele."

"Jah, nii ruttu kui võimalik. Ja kui põgenejad tulevad, teed nendega sündsa tiiru."

"Kust nad tulevad?"

"Arvatavasti laboratooriumi aknast," vastas detektiiv.

Kavalale poisile oli sellest seletusest küll. Mõne filmapilgu järele oli ta politseinikuga kadunud.

Vahetajal oli Valentiine terasukse juurde jõudnud. Ta andis teatud märki, et seesolijad teaksid, kes tuleb.

Kuid seekord tegi koputamise ägedus Konstanze rahuliks.

Ruttu avas ta ukse.

Valentiine jooksis laboratooriumisje.

"Pane üks luffu," hüüdis ta.

Ruttu liikuti raskele uksele riiv ette.

Konstanze oli minestusse langemas, kui Röövämbliku ärevust nägi.

Valentiine ostas näitemängu mängida. Ta tegi, nagu oleks ta kolebasti ehmatanud ja näis värisemat.

"Mis on?" sõjistas Konstanze. "Kas sündis mõni õnnetus?"

"Barra," kogeles Röövämblik, "Barra."

"Mis temaga on?"

"Teab kõik," oli Valentiine vastus. "Pahlemata nägi ta, kui Blinde aknast sisse tuli. Konstanze ehmatas."

"Sumal," oigas ta. "Kui Blinde siit ruttu ära ei lähe, on kõik kadunud."

Ta ruttas akna juurde.

Kuid Röövämblik hoidis teda tagasi.

All kajas kära. Ta ei teadnud küll, mis see tähendas, aga ostas jeda kasutada.

"All on inimeseb," ütles ta. "See ei aita."

"Mis me siis teeme?" küsis Konstanze.

"Kas pääseteed ei ole?"

Röövämblik jäi filmapilguks seisma ja vaatas Blinde poole.

"Jah," vastas ta, "kui Teie ühe naise au tahate päästa?"

Silmapiilk vastas see:

"Muidugi, kui mulle aimult ütlete, mis ma pean tegema."

Sel filmapilgul kajas ballisaalist waltseri meelitatav wiis.

"See on see waltser," sõjistas Valentiine.

"Waltser?" kordas Konstanze tasakesi, ilma et selle mõttest oleks aru saanud.

"Jah," vastas Valentiine. "See on waltser "Harleini miljonitest," — minu waltser."

Ta kuulatas ukse juures.

Äkitselt kattis muusika kõledal pasunatooni; tekkis hirmus kära.

Kojast lähenejad kiired sanunud. Uksele koputati.

"See on Barra," sõjistas Valentiine.

30.

Lõpp.

"Üks lahti," kajas kojast Barra hääl. "Üks lahti!" kordas ta ja pörutas uksele. Oli kuulda mitut häält. Arvatavasti oli kotta ka teisi inimesi kogunud.

Konstanze oli Valentiine käsivarrest kinni kähmanud ja hüüdis ehmudes:

"Päätsa meid! Päätsa meid! Ta tapab tema ära. Ma tunnen Barrat."

Ja Blinde kordas:

"Teen, mis käsite. Ütelge aga, mis ma pean tegema."

Valentiine avas ruttu ühe kapi, milles Barra oma riideid hoidis. Ühest sahtlist võttis ta punase paruka ja wõltsihabeme.

"Need pangre ümber. Ruttu! Mul pole aega Teile seletada, mistarwis. Kui Teie ei taha meid hukka saata, siis kuulge sõnal!"

See kõlas nagu käst. Blinde hakkas ennast maskeerima.

Suure agarusega saatis Valentiine oma plaani täide. Samast kapist võttis ta klaasikese, mille peale oli kirjutatud: kihwt. Kui ta klaasi avas, tungis ihevalik lõhn tuppa.

"Kloroform", sõjistas Blinde. "Mis Teie sellega teete?"

Valentiine ei vastanud. Ta võttis Konstanze keha ümberst siidipaela, walas sellele kloroformi peale ja hoidis selle siis õe näo ette.

Poolminestanud Konstanze ei jaksanud vastu hakata.

"See on tarwilik," ütles Valentiine; "kuulte ometi, kuidas Barra ukse taga mõirgab;

räägib, et tarmis on ust purustada, Juba mõne minuti pärast on nad siin."

"Miks tahad sa mind uimastada?" küsis Konstanze.

"Et sinu au päästa," vastas Valentiine ähvardades. "Anna mulle oma wõtmed."

"Mis sa nendega teed?"

"Anna filmapilt, wõi ma annan ukse ja lasten ju mehe tuppä."

Wiivitades andis Konstanze talle kene wõtmetimbu.

"Sinu kalliskiwid on ju rahakapis, siis tunnend sa ka tähelukku. Mis on tunnus sõnaks?"

Konstanze ainas äkki Rööwämbliku mõtet. Paludes Blinde poole maadates küsis ta:

"On see tarwilik?"

Blinde ei vastanud. Ta seisus waihtides, käed rinnal risti.

Samal pilgul kajas Barra hääl:

"Kui sa filmapilt ei awa, Konstanze, siis purustan ukse."

"Kuuled nüüd, et see tarwilik on," sosistas Valentiine.

Konstanze ütles ta tunnus sõna, wajus aga ise koha poolminestanult toolile.

Juba oli Valentiine rahakapi kallal.

Linus wajutus, ja kapi awanes.

Kahe käega kobas ta sahtleid, puistas kottisuguga paberid maha, ka mõned kalliskiwid. Wiimaks oli tal otsitud siine ümbrik käes. Selles peitusid õhutorpeedo plaanid. Selle pistis ta põue.

Walgufiirusel kistus ta ehted ja kalliskiwid esile; ühe osa neist pistis ta Blindele taskusse, teise osa puistas põrandale, märku andes, nagu oleks mürdwargus toime pandud.

Blinde oli kahwatanud. Valentiine püüdis teda rahustada.

"Keegi ei tunne Teid," ütles ta. "Te olete maskis. Krag on minu sõber, ma lähen nüüd asja temale teatama. Poole tunni pärast olete jälle waba."

"Aga see on ometi hirmus," pomises Blinde. "Te tahate mind wargaks teha?"

"Te tahate ju ühe naise au päästa," vastas Rööwämblik.

Nüüd firutas ta kloroformeeritud paela Konstanzele pea ümber. See lange koha minestusse.

Valentiine heitis weel wiimase pilgu oma tööle.

"Nii, nüüd on mürdwargus selge. Urge endid ära andke. Lunnistage mürdwargus rahulikult ules. Rohkem ärge ütelge. Nõudke Kragiga nelja silma all rääkida."

Ukse poolt kajas isäralik krabin, wäljas loikus käre weiditejeks.

"Nüüd pannakse tuli süütenõõri külge," sosistas Valentiine ja jooksis atna juurde.

"Ma ronin kui oraw," jatkas ta. "Urge imestage, herra Blinde, olin kord tsirkuses artist. Nägemiseni poole tunni pärast; olge kindel, et ma Teid hädaft wälja aitan."

Weel enne kui ta nõõri möõda alla ronis, ütles ta:

"Nüüd päästke naise au!"

Siis kadus ta.

Mõni sekund hiljem kuulis Blinde, et üks auto tulise firusega minema sõitis.

Õhtiselt läks üks hirmsa praginaga pilbas- teks; Barra oli ta puruks lastnud.

Barra, Saksa agent, juut ja Dr. Gõst tungisid tuppä. Koda oli ärewaid inimesi täis.

Kui Barra wõõrast, oma minestanud naise ja awatud rahakapi nägi, astus ta ehmatades sammu tagasi.

"Waras, alatu waras!" hüüdis ta.

Blinde noogutas pead ja sosistas: "Sah."

Kõik tähendas mürdwarguse peale, Blindel rippus isegi üks pärlikaelaehe taskust wälja.

Barra ruttas abikaasa juurde, kuna juut Blindet kinni hoidis.

"Miks Te ei põgenemid?" küsis juut.

"Atna all oli inimesi," sosistas Blinde.

Korraga sai talle wastolu Valentiine põgenemises selgeks.

"Soowitfin herra detektiiviga rääkida," ütles ta. "Temale annan ma seletust."

Barra oli waheajal awatud kapi juurde astunud. Suure rutuga kobas ta selle läbi; siis hüüdis ta:

"Püha Jumal — plaanid! Ka plaanid on warastatud!"

Ta tormas Blinde juurde ja raputas teda.

"Kas Teie plaanid ka warastate?" küsis ta.

Blinde, kes segaseks tehtud ja pool minestanud, otustas oma osa edasi mängida, ja wastas:

"Wõtfin kõik!"

"Aga kuhu Te plaanid panite?"

Selle peale oli raskem wastata. Mees waitis ja tähendas peaga atna poole. Kui üteldi, et tal abilisi olnud, wastas ta, et neid wäljas mitu olla. Weel kord palus ta Kragiga rääkida.

Minult kaks inimest olid kõiges ärewuses rahulikumaks jäänud: Dr. Gõst ja juut Stefan. Dr. Gõst toibutas Barra prouat ja juut jäi rahulikult, teades, et Valentiine plaanidega läinud. Aga kuhu?

Kui ärewus kõrgemale tipule jõudnud, astus Ushjörn Krag laboratooriumisse.

Silmapilgu wiivitata purustatud waadates. Ei kestnud kaua, siis oli tal seis-

ford selge. Maskeerimiseft hoolimata tundis ta Blinde ära.

Ta astus mehe juurde, andis talle kätt ja ütles:

„Teie käsi, herra Blinde. Teie olete rüütlimeelne mees!“

Blinde jurus ta kätt ja jättis selle enese kätte.

Sel filmapilgul jäi toas kõik vaikseks.

Barra seisjis kui kiviuku ja silmitses neid. Minus, mis ta ütelda suutis, oli labane küsimine:

„Kus Teie olite?“

„Tegin väikse autoõidu,“ vastas Krag naeratades. „Daamiga. Eõit kestis ainult mõne minuti. Weil oli pealegi tore autojuht. Herrad ehk tunnevad teda: minu abiline Jens.“

„Ja daam?“ küsis juut.

„Oli Walentiine,“ vastas Krag.

„Kus ta nüüd on?“

„Eestoas. Jens wiidab ta aega. Ja-ah, tema ei wõi seltskonna puuduse üle kaebada. Mitu herrad, olgugi erariides, talitavad ta ümber,“ jatkas Krag, kahwatule juudile näkku waadates.

Barra, kes seda juurt tähelegi ei pannud, hüüdis:

„Uga kas teate ka, herra detektiiv, et minu plaanid on ära warastatud?“

„Jah, tean.“

„Need warastas seal see herra, kelle kätt Te praegu pigistajite,“ seletas Barra.

„Ei,“ vastas Krag, „asi ei ole nii!“

„Seda tunnistas ta ju ise.“

„Seda tegi ta, et ühe daami au päästa,“ vastas Krag. „Just sellepärast ütlesin, et ta rüütlimeelne mees on.“

„Sellest ei saa ma aru. Kes on siis waras?“

Asbjörn Krag kahmas taskusse ja wõttis sealt wälja sinise kirjaimbriku.

„Siin on plaanid,“ ütles ta andis ümbriku Barrale. „Plaanid warastas Teie oma naise õde, kes wraegu eestriis wiibib. Sain ta plaanist aru ja kõrwalbasin ta autojuhi. Kui ta

autoga tahtis põgeneda, olime Jens ja mina seal.“

„Ja nüüd,“ pööras ta Blinde poole, „wõte parufas ja wõltshabe ära.“

See jündis ja Blinde ehitati insenerile.

Detektiiv Krag andis märku; auto juhi ülitond seljas, astus Jens tuppa, tema kõrwal Rööwämblit, kes täitja maha lööbud. Ta oli oma lootuseta mängu lõpetanud. Juut ruttas teda toetama.

Nüüd sai Blinde terwest mängust aru. Mõne sõnaga jutustas ta, mis juündinud. Waikides kuulab Barra. Kui Blinde lõpetas, astus insener Kragi juurde ja andis talle kätt.

„Näen, et mul ometi weel midagi on, mille eest tarwis töötada. Suurt häwitajat enam ei ole.“

„Minu ametnikud on terwes majas laiali,“ ütles Krag. „Kas tekitame standaali wõi anname linnufestele waba tee?“

Nüüd astus Dr. Peters nende juurde.

„Oleme wõitnud, oleme siis ka leplikud. Kõdagi ei masta kompromitteerida.“

Naeratades ütles Barra:

„See küll, siis waitime. Olets ju ka piinlik, kui kõik wargad awalikuks tuleksid. Loodan, herra Peters, Teie teete mulle weel tellimisi.“

Dr. Peters kumnardas.

„Röömuga.“

Barra waatas kella.

„Boole tunni pärast lähleb rong,“ ütles ta.

„Stefan ja Walentiine peawad sellega lahutama.“

„Jah, me lahume,“ jostistas Walentiine; „oleme kaotanud.“

„Ja reisime koos,“ jatkas juut.

„Ja sunnime maailma endid weel imestama,“ waatas Rööwämblit.

Barra aga astus oma minestanud naise juurde, silitas ta juukseid ja ütles:

„Ei, meie sunnime maailma endid imestama.“

Samal filmapilgul teatas teener:

„Herra sõjawäe attashäe ooberst Batt!“

Kõjast kajas kannusteförin.“

Punasel kaldal.

Saksa kirjaniiku Amy Wothe romaan.

4

Madalmerel liikus ainus kalapaat. Walgetele purjedele paistis päike.

Antje ei näinud seda. Tema hinges walitjes pime õõ.

6.

Kamperi rawitusmaja poolt tuli sihwakas, sirge proua. Ta kandis walget linast kleiti ja walgeid randkingi. Ta kõnnat oli terge, hel-

juu, kuna ta üle pehme nõmmewaiba liiva-
joomede teele katjus jõuda.

See ei olnud kerge. Meretuul tuhnis metsi-
kult wallatades ta riideid ja rebis tal peaaegu
walge panama peast, mille ta rooja looriga oli
juustele kinnitanud.

Nagu hõiskamine kajas korraga tema puna-
suult, sest just seal, kust kõrge trepp Punaselt
kaldalt alla mereranda wiis, seisis üks mees
ja wahtis tema poole.

Mehel oli walge randmüts käes. Meretuul
mängis ta juustega, mis kahele poole soetud,
aga ta ise seisis kui kalju meres.

Naise hingetõmbus kiirenes, kui waatajat
nägi, kes ei mõelnudki talle wastu tulla.

Nüüd olid nad ju üsna ligidal.

„Te wõitlete hästi, krahwinna“, hüüdis
mees tulijale läbi tuule, kui see ainult mõne
sammu temast eemal seisma jäi, et hinge tõm-
mata.

„Kuna Teie mind ometi ei aita, parun, siis
ei jää mul midagi muud üle, kui julgesti loo-
dusega wõidelda.“

„Do“, hüüdis ta kohe selle järele ehmunud
ja waarus, tugewast tuulepuhangust aetud, otse-
kohe parun Ranzau kätte whelse. „Tuul oleks
mu peaaegu kui kolletanud lehe meresse aja-
nud.“

„Kui roosilehe, armuline proua, kui roosi-
lehe“, waigistas Geert Ranzau kergesti nae-
ratades, kuna ta oma käsiwarred pikkamisi oma
ilusja sõbranna, krahwinna Svea Lantsingi,
õlalt lastis maha libiseda ja mütsi jügawa-
male pähe wajutas.

„Ma ei suuda tõesti raudtreppi mööda alla
minna“, ahastas Svea nõidliku abitusega.

„Nii see muidugi ei lähe“, hüüdis Ranzau
ta kleidi peale waadates, mille tuul täis oli
puhunud. „Wõtte kleit kokku ja lubage, et ees
lähen. Nii — nii läheb. Andke mulle oma
käsi, ma juhin Teid!“

Ta sammus pikka, järsku, kitsast treppi
mööda, mis alla madaliku wiis, alla, ja Svea
järgnes talle, tema käest juhitud. Ranzau wa-
tas ainult teele ega heitnud pilkugi Svea õhe-
tawale näole. Ainult kui kord krahwinna leh-
wiu kleit talle näkku löi, walgatas ta silmis
nagu tuul ja ta ütles ruttu:

„Peate olema ettemaatlik, krahwinna.
Tuul on täna eriti häbemata. Wiib muidu
Teid ja mind kaugele merde.“

Svea naeris hõbeselgelt ja fargas wiimased
trepiastmed wallatult alla walgele liiwale.

„Tänuks, armas parun, palun ma Teid
oma kantsi einel!“

„Kahetsen, krahwinna. Mul on liig palju
tööd. Tulin ainult suprema, siis pean jälle ta-
gisi minema oma kirjutuslaua ette.“

„Ma leian, et olete hirmus, armas parun,
kui ennast oma wanadest sõpradest nii eemale
hoiate. Godewar on juba üsna kurb, et me
Teid nii harwa näeme. Ta pikutab wististi seal
taga liiwaaukus ja lasseb Tammol oma aega
wiita, ainult sellepärast, et tal igaw on. Päris
riist selle lapsega!“

Emalik joon oli ta näol nõiduslik. Ehk
küll ju üle kolmkümmend aastat wana, oleks
wõinud teda waewalt kahekümmewie aastaseks
arwata.

Geert märkas seda ja kortsutas kulme.

„Ta on walelik“, mõtles ta pahaselt.

„Tulge kaasa, parun!“

„Kes suudab nii ilusatele filmadele wastu
panna“, watas Ranzau kergesti. „See on küll
juur kergemeelsus, aga ma ei ole kontes Godewari
tõesti enam kaua näinud. Tahan teda
wähemast teretada.“

Wõidurõõmus süra tekkis Svea pruuni-
desse filmadesse, siis wajusid pikad lautarwad
jügawale äraandlikkudele tähtedele.

Randkantside ja randkõrwide wahelt, mille
peal kirjud lipud lehwisid, sammus ta südisti
Ranzau ees.

Seal, just Punase kalda all, seal ligidal,
kus Sören Nielsen surma saanud, ja mis koht
peaaegu üksik oli, seisis kõrgele kühwelbatud
kena randkants. Tore lipp, mis Godewari ni-
me kandis, lehwitas lütilikult tuules.

Kõrgeb, walged liiwawallid ei lastnud
wäikse kindluse ssemusse pilku heita enne, kui
õige lähedale jõuti.

Naeratahes lähenes nüüd paar ja waatas
sisse.

Kantsi keskel, punasel maibal, puhkas noor
neiu, kes wõis 16—17 aastat wana olla. Rõ-
huli maas, pea kätte wahel, wahtis ta tähele-
panelikult mehe peale, mis walgest liiwast
üles kerkis.

„Weel 25 minutit, Tammo Rohrsen“, ütles
neiu üksluiselt.

„Salastage, kontes“, kostis liiwamäest
pool naerdes, pool tusaselt, „mul on ju, nagu
oleksin elusalt maetud.“

„Peabki olema. Paristus peab olema.“

Kitselt kiltatas neiu heledasti, sest ta oli
oma ema ja Ranzau ära näinud.

Silmapiik oli ta jalul.

Tume puna kerkis ta õitswale, lahjale
näole ja ta naerwad sinisilmad terwitajid
Ranzaud jätawalt.

„Godewar!“ hüüdis ema walidalt. „Srne-
tu laps, palja jalu? Kas tahad ennast külme-
tada?“

Rohkudes waatas Godewar oma wäikes-
tele roosilistele jalgadele, mis uudishimulikult
lühikese walge kleidi alt wälja piilusid.

Rahulikult võttis ta labida ja astus, Rangau poole lahkesti pead nitutades, Tammo Rõhrseni juurde, üteldes:

„Peau Teid õnnetusüksikest tõesti emne-aegu wälja kaemama. Peate kohe minema ja waatama, kas minu kingad ja sukad on veel kaldal; kardan, et nad ju suure aurikuga wõistu merel ujuvad.“

„Jumalale tänu“, hüüdis noormees liiwa sees, kuna ta ennast ise jüdisti aitas wabastada, „et lord ometi halastate, Godewar. See oli tõesti waljus, mind nii oma ligidalt eemaldada.“

„Kariistus peab olema“, naeris Godewar. „Kas usub, ema, et Tammo kallale tungida tahtis. Tahtis minu, nagu ta ütles, ilusaid kätši suudelda, nii pruunikis põlenud kui nad on, ja sellepärast, et teda kahjutaks teha, kühwelbasin ta siia liiwasse. Terve tunni pidi ta nii wiibima. Wõib nüüd sind ja parun Rangaud tänada, kui ma talle ühe oja ta karistustest kingin.“

„Ometi wiimaks“, hüüdis Tammo Rõhrsen liiwaaugust wälja tulles ja oma toorest siidist ülikonda raputades. „Wõib teha jäi mul juba kangeks, ja nüüd pean veel Te kingi otsima, kontes?“

„Jah, kui nad veel alles on!“

„Olen wäga õnnetu“, kurtis noormees, krahwinna kätt suudeldes, „et kontesse paha-meale äratasin. Aga ma tahan katsuda uuesti ta usaldust wõita.“

Svea naeris ja waatas heameelega järele toredale, tugewale noorele mehele, kes, pärast wastastikku teretamist Rangauga, kiiresti mere kaldale läks, et sealt sukki ja kingi otsida.

„Niisugune lollus“, naeris Godewar. „Aga hea parun, tulge ometi siia meie riiki. Tehke, nagu ei oleks minul paljaid jalgu olemas.“

Ta sõdus loori kõwasti walge linase mütsi ümber ja kutsus Rangau meelitawal silmil kantsi.

See astus naeratades kantsi, mille wahel läpp lehwis, ja istus peagi Svea kõrwal punasel kaldal ning laskis maitsta einel, mida Godewar talle karmesti jagas.

Ka wahuweini särwast peekristi jõi ta ilma waturääkimata, weini, mida ilus proua, kes ta kõrwal istus, talle pakkus, ja siis rääkis ta temaga wanast ajast ja olewist uppus minewiku nõidusje.

Ja selle naise tütar, keda ta lord oli arwanud armastawat ja kelle ligiolek veel nüüdki ta meeli segas, jooksis paljajalu läbi sooja, walge liiwa ning surus enda peaga õrnasti ta teisele küljele.

„Armas herra parun,“ jostitas ta jalamahiti, „kas oli see kingadeasi nii paha? Ema

on pahane. Jumal andku, et see eesel, Tammo nimega, mu kingad leiaks!“

Ja Geert waatas wargelt Sveale ja nägitudat järe ta silmis, kuigi ta suu naeratas, ja pani oma käsiwarre raputades kaela ümber, kes enda nii usaldawalt tema najale surus, ning ütles lahkesti:

„Te unustate ifka weel, Godewar, et täiskaswanud noor uciu olete, kes igapäew wõib mehele minna?“

„Tõesti?“ naeris Godewar. „Ah, onu Geert, siis lähesin kõige parema meelega Teile. Tammo on liig unine. Ei, temale ma ei lähe!“

„Godewar!“ kustus ema.

„Noh, mis seal siis ifka on, ema. Parun ju mind ei tahagi ja mina ei taha kedagi teist. Asi tahel!“

Nende sõnadega pööras ta paarile selja ja jammus läbi sügawa liiwa mühijewa mere kaldale. Kui walge wahest ta paljaid jalgu niisutas ja peaaegu ta ülestääritud kleidini ulatas, siis hõiskas ta waljusti.

Sellejuures wahtisid silmad terawasti pikuti randa, kas Tammo ifka weel ta kingadega ei tule.

„On see aga hirmus laps“, kordas krahwinna ja pani oma käed nagu meeletult ümber põlwe. „Andke talle ta kaswamatatus andeks. Mul pole Godewari üle wõimust. On õnnetus, et laps nii warakult isa kaotab ja ma teist korda mehele ei jöandanud minna. Godewarile oleks hädasti waja olnud karedamat kätt.“

„Aga ma palun Teid, krahwinna, jätke lapsel ta wõluw loomulikkus. Teie ei usu, mis sügust nõidust tema wallatus kõikide peale awaldab, kel õnn on Godewari ligidale pääseda. Teie peaksite enda ütlemata rikka tundma Teie tütre juures!“

Svea naeratas waljumalt. Tuul mängis ta helepruunide juustega, mis lehwitaw loori alt wälja pugestid.

„Rauaks ta mulle ju ei jää. Tammo Rõhrsen armastab teda ja see oli minu mehe wiimne soow, et Godewar ja ta sõbra poeg poari saaksid, siis olen mina üsna üffi.“ lõpetas ta, „ja — täihsa üffi!“

Geert Rangau pigistas filmad kinni.

Seal oli see jälle, see wõrgutaw laul, mis juba waremalt wäljas ta meeli joowastas. Ta teadis, et ainult kätt tarmitkes wälja sirutada, ja naine, kelle armastuse eest ta lord oleks oma õndsuse ära annud, oleks tema oma.

Aga ta ei ütelnud seda sõna.

Ta pikutas waitfelt Svea kõrwal, nii ligidalt ja ometi nii kaugele. Ja nägi smaragdohelisi woogusid mängides jookswat walgele lii-

wale ja wahutades nurdumat, ja nägi wahuswoogude kohal kajakaid meeskult tanfawat.

„Geert,“ tuli nagu hingedht üle naise huulie. „Geert, kas peab siis kõik olema unustatud ja kustunud?“

Geert tundis, kuidas üks pehme, peen käsi õrnasti kui lilleleht tema kätte pugese, hingas siise Svea keha õhtu, kui naise roosiline nagu tema näole lähenes. Juba wõttis ta päewitanud käsi Svea omast finni, juba nihkus ta suu tema suule lähemale, seal kargas ta äkki, nagu uimastusest ärgates, peaaegu kohkudes üles.

Päike oli pilwedeft kaetud ja tumedalt ahwardas taewas. Wõpatus hoowas läbi ta hingest, kui liiwajoomede färistatud meeskule waatas. Liiwajoomede jalal seisis mingifuguse randunud laewa jätis kui meeneteekel.

Siigawana, piiritumalt laiutas end tema ees hall meri hõbewahuste woogudega, ja tal oli, nagu tõuseks mihihewateft woogudelt mingifugune wana, ammu-ununud laul:

„Armastus naeratab magusalt,
wannub truudustki palatwalt,
kui aga tuuled löötsuwad,
lendawad kõik kui hagamad!“

„Wabandage, krahwinna, aga ma pean minema koju. Wana Rau ootab mind ju sõõgiga ja suplemiseks on aeg ka juba hiline.“

Sveagi oli tõusnud. Murelikult otkis ta mehe pilku.

„Ma ei taha Teid muidugi mitte finni hoida armas parun, aga loodan Teid õhtul raawitsusmajas näha. Noored tahawad jälle kontsida ja siis peaksite Teiega seal olema, eriti et Godewar Teie wastu nii hea on,“ ütles ta nõrgalt naljatada kähkudes juurde.

Ranbau kummardas Sumalaga jättes ta walge käe kohale.

„Tanfimisets olen juba liig wana, krahwinna, ja siis, Teie teate ju, et mu süda kurb on sõbra pärawt, kelle ma siin kaotasin.“

„Mga ei tulla mõite igatahes,“ ütles Svea. „Mulle on see lohutusets, kui tulete, sest mul on Teiega Godewari asjus mõndagi rääkida.“

„Teie sootwi täites tulen siiski, krahwinna. Nii siis nägemiseni!“

Ta fergitas oma walget mütsi ja lehwitas sellega ka Godewarile, kes, jukad wõidumärqina käes, tuhatselja lähemale jooksis, kima Tammo aegamõõda, Godewari kõrgeft saapad käes, tema taga sammus. Saapad olid märjad.

Geert ei sõdanud, kuni Godewar kohale jõudis; ta fergitas weel kord mütsi ja pööras minema.

Godewar waatas talle tufaselt järele. Siis lastus ta trotslikult liiwakingule ja hakkas

jukke jalga tõmbama. Kui Tammo kohale jõudis, kiskus ta tema käest pahaselt saapad ja tõmbas nad märjalt jalga.

Tammo oli kõrwale astunud, aga Godewar kiskus ta kofje jälle oma juurde.

„Tammo,“ küsis ta pühalikult, „on see tõsi, et mind armastate?“

„Godewar!“ hüüdis Tammo ruttu tema juurde jookstes, õnnelik naeratus näol.

„Taha, taha,“ naeris neiu, aga jälle tufkus tufane ilme ta filmis. „Kui see tõsi on, et mind armastate, siis wõite minu wastu müüd alati lahke olla. Kas jah?“

„Jah, aga kontets,“ palus Tammo nõutult.

„Kas tahate mõi ei taha?“

„Jah, rõõmuga — aga —“

„Mga ei ole. Nii siis on asi, mis?“

Ta andis noorele mehele kätt, mida see tufiselt suudles.

Godewar tõmbas käe punastades tagasi ja talle tuli meelde, et ta ennist Tammo käemusufest liiwasse matnud, hoiatusets, et ta seda tufewikus ei teeks. Müüd pidi see muidugi teisets muutuma. Surmuks wihastada tahtis ta Ranhaud, näidates, kuidas ta Tammo wastu lahke oli, surmuks wihastada!

Ta andis Tammole weel kord kuningliku liigutusega kätt, ja kima Tammo seda weel kord termilikult suudles, weeresid tal palawad piwarad üle põskede, nii et Tammo talle üsna kohkudes näkku wahtis ja mõtles:

„Sumala eest, müüd lähed tüdruk weel sentimentaalsetks. See pümbus weel ja on ju hirmus!“

Seatahtlikult jalutas ta Godewari seltsis raiinas edasi ja tagasi, kuni piwarad kumafid. Siis käkfid nad tagasi raubkantfi, mille peal uhkesti Godewari lipp lehwis.

Waherjal pikutas Svea walges liiwases ja wahtis merele. Ta mõtles wana saaga peale toredast põhjawajunud külast põhjarannal, nimega „Kungolt“, mis sinna ju aastafabade eest põhja läinud. Temale paistis, nagu peaks seal hallidest woogudeft muinasilm jälle kerfima wanas hiilguses ja talle kuhat imet näitama.

Minult seitsme aasta järele kord, jutustab saaga, wabaneb kadunud Kungolt. Minult kui üks julge meremees keeru julgeb hüpata, lmasatab ta põhjaläinud iluduse, kes seal all unistas, ja wõitis temaga kõik maailma kaunidused. Mga nõnda, kuidas wajunud linn, udulimikusse mäskitult ja nägematult siigawusse wajus, nii ei leidnud ta Svea lmasatajat, kui ka temagi hingese, nagu Kungolti hingese, palju ilusaid ja salajaid warandusi peitus.

Nagu merentees, warjatud warandust mitte tähele pannes, wajunud Rimgoltist mööda föltis, nii läks ka Geert Rangkau Svea arwates oma wajunud warandusest mööda.

Iga seitsme aasta järele ilmus ime, mil-lest jaaga jutustas. Kas ei olnud sellestki ajast seitse aastat mööda, mil Svea uskus, et Geert tema oma on? Aga tumedad warjud wajusid ta armastuse imelinnale, nii et muud järele ei jäänud, kui hall uduwari.

Svea hakkas palawasti nutma ja peitis oma näo walgesse liinasse. Ta ei tahtnud merd näha, halli, petlikku merd, mis oma ime- läikega ta hinge ekkitas. Miks oli ta Kampani suwitama tulnud? Miks oli ta wanad haawad lahti rebunud? Ja Geert? Võib olla naeris tema üle!

Metsikus wihas rebis ta roospunase loori oma peast. Tuul wiis selle minema. Svea nägi teda walge wahu kohal lendawat, enne kui wägewad wood ta oma põue matsid — waranduse juurde, mis juba aastajadu lumastust wotas.

Nuttu tõusis Svea üles ja wali joon ilmus ta näole, kui Godewari ja Tammo oma juurde hiitidis, ning nende selfsis üles rawitsusmaja poole sammus.

Godewar näis olewat kurb ja andis ka Tammole märku, waikida. Kui emal nii tõsised filmad olid, siis oli waja waikida.

Kas tal küll mõni mure oli, ilusal emal? Igatahes mitte niisugust südame-muret kui temal. Ei, niisugust walu ei kannatanud keegi kui tema, aga seda näidata, ei, seda ta ei tohtinud. Kui emal sellest ise aru ei saanud, siis olgu, aga kannida tahtis ta täna Tammoga, ja teiste „narridega“, kuidas ta teisi wõõraid wallatult nimetas, tahtis tahtida kuni wästimusenii, ja Geert Rangkau — seda, see pidi wihas-tama, et Godewar teda enam raasukestki ei armastanud.

Ja meri naeris selle juurde ja wiskas oma woogusid hõisates kaldale, nii et ta walge waht kaugele liiwajoomedele lendas.

7.

Ule nõtme ja üle wanade kangelaskal-mude, Kampani ja Wemingstadi wahel, sammus Geert Rangkau wälja kuuwalgesse öösse.

Merelt kajas tumedalt woogude mure ja tuleorni tuli heitis oma kuma kaugele.

Geert sammus, kübar käes, ruttu edasi. Öötund jahutas ta otsaest.

Nagu warjulinihuse mässis öö wästinud maailma. Und puistas ta wäljale ja aasadele, und waikselts unelemale nõtmele, und, seda murestiwabastajat, mis unustust annab,

wäikestele Friiji majadele, millel hallid sammekatused.

Kampani rawitsusmajast, kus noorus tant-sis, oli Geert põgenenud, emale ilusa naisj-korwalt, kes talle jostitades Godewarist ju-tustas, et taast niid warsti Tammo naine saab ja et ta ise siis ükshiks, nii ükshiks jääwat.

Ja kuma ta jostinal rääkis ja Godewar ühe käte wahelt teisi heljus, ja ta filmad tihti jarama lööwalt tema poole pöördusid, oli Geert ilma jumalaga jätmata põgenenud. Saalis walitjes wõimatu palamus hulga inimeste keskel, kel mere jooks filmi ei olnud, mere jooks, mis oma woogusid wastu hele-punast, koma kallast wiskas ja kus kuuwalguis hõbedasi teid tõmbas.

Ja Geert oli edasi läinud üle wäike nõt-me, mööda wanadest kalnudest, millest wana-jutt pajatas, et seal ööjetti murueidetitred tantjupidu pidawat.

Kas ei lehwunud seal juba nende walged, õrnad ämblikuwõrgu õhukesed linid?

Ei, see oli kuuwaiste, mis nõtmelelledel wirwendas. Sügiswaiguliselt jahutas ööõht ükshiks rändaja otsaest. Mitte wähemakti häält. Minult waikne tuul mängis rohust. Nagu hääletu heljumine oli kõik. Minult eemalt kajas mere kohin, kuma kõigel pool madalmeri laijas rahus puhkas.

Nagu öud selle ükshinduse eest, mida ta oneti otšinud, wärises äkki jalutawast mehest läbi.

Ta ei olnud, Kampanist lahtudes, märke-ganud, et ühe wäike maja awatud atnast wäl-ja ilmus üks naisepea. Ta ei näinud, et see pea ruttu kadus, kui ta ainult mõne sammumajast kaugele oli, et warsti peale seda majauks lahti läks.

Sergesti, pehmete liigutustega nagu kass, koha pisut ettepoole, hiilis üks tüme kogu tema taga.

Geert läks edasi, ilma et taha oleks waada-nud, Wriwad-rinja külast, mööda pikkamisi Munkmarshi poole.

Rahulikult keerutas seal tunneveski oma tiibu.

Niidi jäi ta seisima. Konkumustalt pais-tis ta üle wäike nõtme temale wastu.

Kaugel kirendas Reitumi kiriku hele, nel-jakandiline torn läbi öö. Seal ligidal uinus Svren Nielsen.

Ja jälle roomas öud Geerti südamesse.

Kas ei olnud, nagu oleks talle keegi järele tulnud? Kas ei olnud mingisugune wari ta taga?

Ta jäi seisima ja waatas uuriwalt ringi. Aga ei näinud muud, kui õitawat nõt-

me ja kuivalguist, mis selle kohal wirwendades pärgi palmitse.

Ta sammus edasi.

Ühe kingu tagast tuli nähtavale mingisugune kuju, ja jälle tundis Geert mingisuguse nägematu hädaohu lähenemist.

„Kõdumaa tondihirm valdab mindki,“ ümises ta. „Nagu noort edewat piigat!“

Ta ei tahtnud enam ülem nõmme tagast minna. All Reitumi lahes teadis ta õpetaja Nielseni paadi olewat; sellega tahtis ta, nagu tihiti ennegi, koju sõita.

Ta wähendas kiirust. Reitumi furnuaed seisis ta ees, hõbetatud kuivalguis st. Saladuslik fosin kajas kalmude wahel kaswatatelt rohutelt. See oli waike hingetõmbus, wiimane tõus ja wajumine wäsinud rinnal, mille kohal sügaw rahu walitses.

Geert seisis Sören Nielseni kalnu ees. Ta oli känd risti rinnale pannud ja wahtis kalnule, kus esimene roheline rohi ju tärkamas oli. Mis oli ta siis oieti õõsel tahtnud?

Undeks paluda, et sõbra wärske haud teda täna mitte ei olnud eemal hoidnud naisest, kellest Sören kord ütelnud: „Ta on sinu hukatus! Soia oma hinge sellel naise eest, et sa ema tiibu ära ei põleta.“

Mis asi oli teda weel sel ööl siia sõbra kalnu juurde ajanud? Sõbra juurde, kes seda naist seal teisel pool wõtt enam armastanud kui oma elu? Naisst, kelle saatus nii raske ja kelle waike auwääriklikkus ta siidame tufsi- ma pani ja teda talle ütlemata kihutas: „Tule minu siidame najale! Tahhan sind kaitsta waraga ja werega, sest sina oled minu ja mina olen sinu!“

Kui jõe see kõik oli! Antje järele, kes Sörenit oli armastanud, ja ial tema peale ei mõtelnud, tema järele igatses ta, ja teise ligidus, kelle järele ta oleks tarwitse nud ainult kätt wälja sirutada, ajas ta wene keema, nii et ta tema eest kartlikult põgenes õõsel

Jälle oli tal, nagu tunneks ta tasast, kas- sitaolust libisemist, mis teda juba wäljas nõm- mel oli rahutuks teinud.

„On keegi siin?“ küsis ta waljusti.

Kõik jäi waikeks.

Geertil oli, nagu heljus kõik elu alla waikeste, waikewasse, laia surma orgu.

Silmapiilgu pidas ta hinge sinni.

Süidagi jäi tal peaaegu seisma, siis aga kargas ta mõne sammuga ühe kalmu juurde, ja rebis sealt ühe inimese wälja kuivalgele.

„Mis sul süa asja on?“ müristas ta.

„Mis ja mind jälgid? Kes ja oled?“

„Sall loor libises punastelt juustest, kus

kuivalguis kiirgas, ja kahwatanud näost jä- rasid kaks rohkest läikawat silma.

„Mis on Teil sellega asja, kes ma olen? Kivate wist, et olen murueit, kes õõsel nõm- mel liigub ja mehemehi hädaohusse meelitab? Kas tunnete nõidasid, kes õõseti Brami kinfu- del tantjwad? Oi, see on lustilik! Nad jaa- dawad puhtaid alla kumingakingule ja kingi- wad neid kulda ja kallid kiwa, ja truuduseta, kõrgid ning pahad saadawad nad kesköõsel hää- letult kaitumi furnuaeda ning näitawad nei- le lahtist hauda, nii et nad warijewad ja an- deks hakkawad paluma. Kas pean Teile seda hauda näitama, härra?“

„Oje Damen!“ hüüdis Geert taja ja as- tus tahtmatult mõne sammuga tagasi. „Mis ja tahad minust?“

„Oma kadunud elu, härra!“

„Oled sa hulluks läinud? Mis on minu- siinuga tegemist?“

Oje hakkas karedasti naerma.

„Teil mälu on lühike, härra, aga mina ei ole midagi unustanud. Si kõlba Teile, et Oje Damenist kõrgilt, ilma terekamata mõd- da lähete, kui mulle wastu tulete, sest Teile, Teile üksi olete minu selleks teinud, kes ma nüüd olen!“

„Tule siit ära!“ käskis Geert karedasti. „Ära rüüwita seda kohta oma siinolekuga. Wõin sulle ainult ütelda, et ma siin oma siidame siigatwuses ainult põlgan!“

Deiu warus kõrwale, nagu oleks ta löõgi näkku saanud. Kahe käega wõttis ta ühest wa- nasi kalmu künkast sinni ja waatas mehele nii meeleheitlikult otsa, et see tahtmatult pehme- mini jattas:

„Ole mõistlik, Oje, ja mine koju. Meie wahel, seda ja tead, ühendust ei ole, mis ula- taks minewikust olewikku.“

Sudne naer tuli Oje suust.

„Kui arg, kui wilets Te olete! Kas olete unustanud, kuidas ma kord Teile kaqlas rip- pustin, et mind suudlejite õpetaja rehes, kui kurb olite, et Sören Nielsen selle walgejuuf- jelise tüdrukuga ära wõttis, kelle peale Teile oli- te oma filmad heitnud? Kes oli see, kes Teid tookord trööstis, kui õnnetu olite? Kes oli see, kellele Teile töötasite tagasi tulla, et siis temast ial enam lahtuda? Kuidas olete oma töötust pidanud, härra? Kaitseke, ennasst!“

Geert seisis kui uimane. See tüdruk, see punane Oje, kelle nime kogu saarel ainult aralt ja põlglikult nimetati, see nõudis temalt aru, nõudis aru nooruse lolluse eest, mille ta juba ammu unustanud?

Kõlm higi seisus ta otsaesisel.

Ei, ta ei mõinud seda salata; ta oli seda punapeaga tüdrukut suudelnud, kui ta süda

walutas, ja jügewat leina tundis. Ta oli tüdrukut metijuid kallistusi jallinud, kui ta temale tooford rehes kaela langes, ja ta oli talle wõib olla tooford ka poijitejelikus jöleduses lubanud temast mitte iial lahkuda. Ta ei teadnud jeda, ta mäletas ainult weel, et tooford ta jüda haige oli ja et ta ööseti tihti igatjes oma pead jelle neuu julle panna, keda Sören Nielsen, ta jober, armastas.

Nüüd heitis minewit äkki oma warjud ta teele.

„Ole ometi mõstilik, Dje,“ ütles ta. „Waa-ta, jee ei olnud tõesti õige, et ma julle midagi sinne aasta eest lubajin, mida ma täita ei wõinud. Mina ei tea jellest midagi. Si mäleta enam. Tean ainult, et sina, minu kurb-tust kasutades, mind oma armastusega nõrgestajid ja iial enam lahti lasta ei tahtnud, ehk ja küll selgesti teadsid, et minu jüda sinule ei kuulunud, ta jel lühikest filmapilgul mitte. Aga ijegi kui ma sind oleksin palawasti armastanud, jinu fogu elu ei luba meid iial ühineda. Si nüüd ega edaspidi. Sul ei ole häbi üht meest õnge wõtta, kelle naine julle iial midagi pole paha teinud. Sa tormad ühest armastamisest teise, ühgi jullest teise ja jellepärast ei ligine julle enam ükski aus mees, ijegi kui ta sind armastaks. Mii, nüüd minne koju ja ära tule mulle iial enam ette, jesi mina — mina ei taha sind enam tunda, Dje Tameni!“

Nagu rohkead kasjijilmad kiirgasid talle Dje filmad wastu.

Ja usute, et Teie tahtmise järele teen ja waikselt lahkun? Ei, härra, siis De Dje Tameni weel ei tunne. Ma käin Teie kammul ja iga inimene saarel, kes jeda kuulda tahab, peab kuulma, et Teie, keda õpetaja ijegi kantslist teistele eeskujuks soowitab, et Teie jee olete, kes Dje Tameni pettis. Oi, jellest saab te-na nali, kui juurthugu härra, kõigi oma wo-orustq ehtes, oma rinnale lööb ja wagail silmil ütleb, kui kergemeelselt Dje Tameni kiru-talje; „Sumal, ma tänan sind, et ma ei ole niijugune patune, kui jee seal, jee huffalainud tüdruk, kes armastusest minu wastu õigelt teelt lahkus ja keda nähes ma nüüd oma peo kõrgilt püüsti ajan, jesi et ma temast parem olen!“ Kuidas tahan ma Teie hiilgusest rõo-mu tunda, härra, ja kisenadada maailmale, et ma ainult jellepärast huffusin, et Teie, kelle peale ma lootsin, minu maha jätsite!“

„Oled ja hull?“ hüüdis Geert wihase-lt, Djet, kes talle õige ligidale tulnud, eemale lii-kates. „Mina ei puutunud jinu woorusst, kui ma julle ka oma noorusse jöleduses wahest ha-get tegin, nüida ma jüdamest lahetsen. Ja nüüd jäta mu rahule ja minn koju, ja kui jee

julle tähtjas on, et minu lugupidamise jälle wõidad, siis muuda oma elu. See on kõit, mis mull julle on ütelda.“

„Lugupidamisel!“ hüüdas Dje ja hakkas kõledasti naerma. „Mis on Teil lugupida-mine, te wiletsjad loomad, kes te nii põlglikult alla waatate oma kaasinimestele ja meid oma põlgitusega ikka jügewamale kuristikku lii-kate?“

Lugupidamine! Kes on iial minust lugu pidanud? Juba minu ema juri jellepärast, et mu ijast lugu ei peetud, ja mina olen alati teistest eemal seisnud — kui jüütu eemale-lükatul! Ma karjatasin juba tooford, kui mi-nu eest kartlikult kõrwale hoiti — ka Teie, härra, — tegite jeda — meeleheitlikult ja igatjesin mõnda jüdamlikku sõna, kütust, mi-da teistele jagati, kes minust olid palju, pal-ju halvemad. Ma ringutasin käsi ja palusin oma lapsejüdamest Sumalat, et ta mulle ome-ti jaadaks ühe hinge, kes mind armastaks, jesi et ma nii ükski ja mahajäetud olin, nagu ema-gi, minust lahkus, aga Sumal ei wõinud mu palwet kuulda.

Wikkamijega, jöimuga, kirumijega kiufati punast Djet, ehk küll ta lapsejüda tooford weel puhas oli kui tuul. Siis täitus mu pehme, wäike hing metsiku wihaga inimeste wastu ja ma naersin teisi, kes nii head olla tahtsid, ja õppisin neid wihkama ning põlgama. Minult Teid, härra, armastasin ma tooford ja taht-sin Teile ainult head teha. Teie liikkajite mi-nu grese juurest eemale ja olete minust ikka, kui jina saarele ilmute, kõrwale hoidnud, nagu oleksin ma — kalk. Ka Teie olete üks neist, kes kohturwest keerutate ja maailmale wal-justi kisendate: „Wifake teda kiwibega!“ enne kui järele mõtlete, kas ma ka jüüdi olen!“

Midagi pöurutawat peitus jes metsikus jüüdistuses ja Geert tundis selles peituwat ribedat tõtt kui memblahoopi. Wikkamisi kiru-tas ta Djele kätt ja ütles wastu tahtmist peh-mesti:

„Mul on kahju, et ma sind, Dje, teiste kambel olen haawanud. See on kõit, meie er-küsi. Kas jüüdlane wõi jüütu, kui kohut mõis-tame, waid pooldame kergesti üldist arwamist. Sa tead, et mitte sind ei kardetud, kui si-nust lapseas eemale hoiti.“

„Et, aga minu isa. Kuidas wõib laps wanemate jüüdi lepitada? Kas jee ei ole tae-wa poole kisenatan, et ilmsüütu lapsi lastakse teistq pattude pärast kannatada? Ja mis on isa teinud? Ei midagi, mis autu oleks ol-nud. Keegi, ka seadus ei wõi temale midagi teha, ja ometi põlatakse teda. Kuidas wõib inimene siin weel õiglust uskuda ja hea olla?“

(Järgneb.)

Roduigatsus.

Boola kirjanik Adam Szymanski.

See oli aastal . . . Dieti ei puutu aastaja asjasse, lihidalt, see oli Jakutskis, novembri algul, mõni kuu pärast minu jõudmist sinna külmariiki.

Siiritustermomeeter näitas 35 kraadi Reaumuri järele allpool nulli. Siinuga mõistlesin ma oma nina ja kõrvade tulevase saatuspeale, mis, läänest siia alles hiljuti tulnud, kuni siiani aani õige tuntavalt protesteerisid pealejunnitud aklimatiseerumise vastu ja nüüd just täna pikema proovi pidid läbi tegema. Selle proovi hädasoht ähvardas just täna, sest et mõne päeva eest üks meie asunduse liige, Peeter Boldyga, kohalikus haigemajas oli surnud ja meie teda ta viimsel teel pidime saatma, et ta waevatud konte külmanud maamulda sängitada.

Ma ootasin ainult veel üht tuttavat, kes mulle pidi teatama, millal ja kus matus on. Ma ei oodanud kaua, ja niipea kui ma oma nina ja kõrvad hoolega olin kinni mäsfinud, läksin teistele haigemajja järele.

Haigemaja oli linna ääres.

Teistest hoonetest eemal õues seisis väike fuur — furnu fuur.

Selles furnu fuuris wiibiski Baldyga. Üks aivati, me astusime fuuri; fuuri sijemus avaldas väikse kofkutunud hulga peale piinlikku mõju. Meid oli arvata kümme inimest, mõib olla ka enam, ja tahtmataki waatasime üksteisele näkku: me sejsime külma, palja kõrbuse ees, mida mingisuguse paiste pehmenaw loor ei katnud . . . Midagi polnud fuuris, ei tooli ega lauda. Neli lumivalget, sirawat hürmatistest kaetud paljast seinat. Sumega kaetud põrandal lamas, samuti täitsa walge, mingisugusest linas mõi särgis fuur, habemik furnuteha. See oli Baldyga.

Reha oli täitsa kõwaks külmanud. Et teda kergemini walmisspandud puusjärki panma, liikati ta ukse ligidale walge kätte.

Sial oma elus ei unusta ma Baldyga nägu, mis ma nüüd päewawalgel nägin, kui lumi selle pealt maha puistati. Waljule näole oli kummaline, kirjeldamata walu märgitud ja lahtistest laugudest wahtisid suured silmad nagu etteheitwalt kaugele, kaugele külma taewa.

„Muu mees oli ta kadunu,“ jutustas seni üks minu naaber, kui muljet märkas, mis Baldyga nägemine minus oli aratanud. „Xerwe oli ta alati ja töötas, ja siis mõttis ta ka wae-semaid oma juurde, andis neile waejupaita ja

fandis nende eest hoolt. Aga et ta ka ifemeelne oli, siis uskus ta lõpuks, et koju saab tagasi minna. Kuid enne jurma märkas ta, et see enam võimalik ei olnud.“

Waheajal oli kivistunud furnuteha puusjärki pandud, puusjärk ühehobusega jakuutreele tõstetud, ja kui õmblejanna W. laulu algas: „Xerwitatud oli ja, Maria, taewatuninganna,“ hakkasime kõik kaasa laulma ja algasime teetonda furnuaeda.

Me läksime ruttu, patane piitsutas ja kihutas meid kiirule. Wiimaks jõudisime furnuaeda, wiskasime külmanud mullakahmad puusärgile ja külmeldasime . . . Ja natukesel aja pärast andis ainult weel waite mullakungas tunnistust Baldyga maikest olemisest. Kuid see tunnistus ei kesta kaua. Mõni kuu, siis tuleb kewade, päikse poolt soojendatud kääbas julab, wajub maapinnaga tajafeks ja rohi ning umb-rohi katavad ta kinni. Nasta mõi kahe pärast juurewad ta matmise tunnustajad mõi lähewad maailma laiaki ja ifegi sinu lihane ema ei leia find enam maailmast! Siit ei otji furnut küll keegi ja keegi ei küsigi tema järele!

Seda teadis Baldyga, seda teadsime meigi ja waitides lahkusime koost.

* * *

Päew pärast matmist läks külm weel karedamaks. Teisel pool õige kitsast tanaawat, milles ma elasin, polnud ainustki maha näha. Paks lumekristallide udu rippus nagu pilw maa kohal. Sellest uduloorist ei tunginud üksti päiksekiir läbi; ehk küll tanaawal ainustki hinge näha polnud, kandis külma läbi kõwasti tihendatud õht alati rudisewa lume metallised kolad mulle kõrwale; siis palkide praesumise seinas ja maa lõhkemise mürina, siis ka mõne jakuutlase ärda laulu, mis kõlas nagu oigamine. Nähtawasti algasid need Jakuuti külmad, mille kõrwale ifegi kõige hirmsam polaar külm kahwatab, mida inimesed hirmsasti kardawad ja iga elaw organism omas wõimetuses tunneb; ja ehk inimene küll oma julgust kõigest jõust piitsutab ja oma erke pingutab nagu wilets põgeneja, kes emast siiski näeb igast poolt ümberpiiratuna, omeki teab ta, et see asjata on ja et wägew waenlane ta üle warem mõi hiljem iftagi mõidu saab.

Ja ifka tihedamini seisis Baldyga nagu elawalt minu ees. Seda tund aega istusin alus-

tatud töö ees; see ei edenenu; julg kullus käest ja kalkjutamata möte lehwis kaugele üle lumega kaetud, külmunud maa raja. Usjata koputafin mõistusele, asjata kordafin juba kümnendat korda arsti nõuandeid. Siamaani olin ma mind ju nädalate kaupa kurnawale haigusele weel kuidagi vastu pannud, täna tundsin enda olevat juba üsna jõuetu ja nõrka. Sgatsus kodumaa järele fõi mu südant ja turmas mind halastamata.

Kui tihti olin ma petlikkude unistuste võrku langenud; kas suutsin täna kiusatusse vastu panna? Ja kiusatus oli kõwem ja mina ise nõrgem kui muidu harilikult.

Kadugu siis külm ja lumi, kadugu Sakitski tõidus! Ma wiiskafin sulle käest, uputafin enda suitsupilwedesse ja andsin luulelennule waba woli.

Ja tema kandis mu wallatult sinna! . . .

Üle Siberi ürgmetfjade, soode ja rahade, üle mägede ja jõgede, üle riikide ja maade lendas tiimustatud möte kaugele läände ja nõidus mu ette tõisjed imed: mu kodupõllud Bugi ääres, wabad inimlikult wiletsusest ja hädast, iluduses ja kokkukõlas. Suu ei oska jeda ütelda ja julg kirjeldada neid imefid!

Ma nägin kuldpirawoid põlde, smaragd-rohelisi aasid, ürgwanu metfi, mis mulle mõõdalainud aegadest juttu weisfid.

Ma kuulsin woogawate wiljapeade kabinat, tiimustatud laulikute sirinat, tormipilkawate hiiglatammede kohisemast.

Ja ma joobnustafin ennast, hingafin sügawasti enefesse nende metfjade õhku, nende lilleliste põldude hinge, mis ehitud neitsilikus wärskuses särawate ruffililledega ja kewade iluga ja ilmsüütute simililledega.

. . . Sga erk tundis kodusse õhu kaitjutamist ja silitamist . . . Ma tundsin päiksekiirte elustawat mõju, ja ehk küll wäljas külm ikka kõledamini paukus ja mulle läbi aäna ikka wihafemalt silma wahtis, jookfis mu wesi mul ometi elawalt soontes; mu pea hõõgas, ja nõiutult, pinewalt ja wajunult ei näinud ega kuulnud ma enam midagi oma ümber . . .

* * *

Ma ei näinud ega kuulnud, et üks awanes ja keegi tuppast astus; ei märganud auru pilwi, mis siin igal ukseawamilisel niisugusel hulgal tuppast tungiwad, et sissetulijat nähagi pole; ma ei tunnud külma, mis siin häbemata jultunud pealetungiwusega igasfe elumaija tungib; ei näinud ja kuulnud midagi, ja alles kui oma ligidal üht inimest nuusutafin, weel enne kui teda näha wõisim, küsifin ma tahtmatalt Sakitskis tarwitatawal wiisil:

„Ehto nado!“

„Mina, armuline herra, kauplen peene kaubaga,“ oli wastus.

Ma tõisfin filmad. Ei olnud kahtlust, minu ees seisis üks tüübiline wäkelinna Poola juut; jeda nägin ta mitmesugustest riidetest hoolimata, millesse ta mässtitud, hoolimata weise- ja pödranahkadest. Kes teda kord meil Lofices wõi Sarnafis näinud, see tunneb ta siin ära Sakuti ja isegi Patagonia nahkades. Nii tundsin siin minagi ta kohe ära. Ja kuna ma, nagu öeldud, oma küsimuse peaaegu teadmata olin teinud, siis ei katkestanud minu ees seifew juut mu unistusi sugugi liig terawasti ega olnud nendega ka liiati wastolus. Wastuõffa. Teatud lõbuga silmitsefin ma tuntud näojooni, juudi ilmumine filmapilgul, mil mu süda ja mõtet kodumaal wiibisid, paistis minu arust olevat üsna loomulik, ja wähesed sõnad Poola rõhuga kajafid mulle mõnuga kõrwu. Mõtetesse wajunult silmitsefin teda siis sõbalkikult.

Juut jäi rahulikult seisma; siis pööras ta, astus üffe juurde tagasi ja hakkas ruttu oma mitmesuguseid riideid seljast maha wõtma.

Alles nüüd arkafin teadwusele ja märkafin, et ma temale polnud wastanud ja see kawalmees minu waitimist enefele kasulikult seletas ja mulle oma kaupa tahtis näidata. Nuttasin ekstitust selgitama.

„Sumala eest, inimene, mis sa teed?“ hüüdisin elawalt. „Mina ei osta ega tarwiise midagi; ära wõta ennast asjata riidest lahti, waid katfu, et kaod — Sumala nimel!“

Juut peatas riideid ära wõttes ja mõtles weidi aega; siis astus ta, poolenisti seljast ära wõetud riidet enefe järele wedades, minu juurde ja hakkas ruttu, katkestatud häälega rääkima.

„Eest pole wiga; tean, et Te midagi ei osta. Waadake, herra, elan siin juba kaua, kaua. Ei teadnud, et tulite. Teie tulite ju Warsfawist, eks? Alles eile üteldi mulle, et Te juba enam kui neli kuud siin istute. Kui kahju, et jeda nii hilja kuulsin! Oleksin kohe tulnud. Täna otsifin Teid juba wähemalt tund aega, herra; käsin isegi linna ääres — selle külmaga, mida tont mõtu! . . . Lubage, herra ma ei hüliita Teid kaua. Ainult mõni sõna . . .

„Mis sa's minust tahad?“

„Tahan Teiega pisut rääkida.“

Ma ei imestanud selle wastuse üle. Juba tihti olin siin kokku saanud inimestega, kes ainult jellepärast tulid, et ühe hiljuti kodumaalt tulnud inimesega „rääkida“; ka juute oli nende hulgas. Neid huwitafid wäga mitmesugused asjad; ka puhtuudishimulisi ja lobisejaid oli nende hulgas, ka inimesi, kes ainult oma

jugulaste järele pärisid; oli ka poliitikamehi, kellest mõned peast juba päris ogarad. Üldje mängis poliitika nende inimeste hulgas erilist osa ja oli suures lugupidamises. Selle võõra soov ei inestanud mind siis mitte. Ja kuigi ma oma maja võimalikult ruttu soovisin wabastada iseäralikust haisust, mida halvasti pargitud nahad laiali laotajid, palusin ma juuti ometi ükriietest wabaneda ja istet wõtta.

Rõõmustades minu sõnade üle, istus juut juba natuke aja pärast minu kõrval, ja nüüd oli mul võimalik teda lähemalt filmitseda.

Kogu juuditõu kõige jämedamad jooned paistisid minu kõrval istuvas mehes kehastunud olewat: paks, kõwer ja pisut wildat nina, läbitungitud kullisilmad, kiilusarnane, küpse kurgi karwa habe ja wiimaks madal, paksudest juustest raamitud otfaesine, — kõik see iseloomustas mu külalist, ja ometi ei awaldanud see kõik koos imelikul wiisil minu peale sel filmipilgul vähematti paha muljet, wõib olla sellepärast, et ta kurb nägu, kust otjekohesus ja lahkus wälja paistisid, seda pehmendasid ja seletasid.

„Ütle mulle, kust sa oled, mis ju nimi on, mis siin teed ja mis sa minu käest soovid kuulda?“

„Olen Erul Lubartowist, härra; wabest teawad armuline herra, see seisab just Subliini lähedal; noh, meil mõtlewad nimelt kõik, et see kangel on, waremalt mõtlefin minagi, nüüd aga,“ jatkas ta rõhuga, „teame, et Lubartow üsna Subliini lähedal seisab, üsna lähedal.“

„Ja kas oled juba kaua siin?“

„Wäga kaua, juba kolm aastat!“

„See ei ole veel väga kaua; on inimesi, kes siin juba kakskümmend aastat elawad, ja teel kohastin ühte wanameest Wilnost, kes siin juba ligi 50 aastat elab; need on tõesti juba kaua siin.“

Juut katkestas mu kõne ägedasti:

„Teistest ei tea ma midagi, tean ainult, et mina juba ammu siin elan.“

„Arwatawasti oled ühispäini, et aeg sulle nii pikk näib olevat?“

„Noh, olen siin naise ja lapsega, tütrega. Meil last oli mul, kui siia tulin, aga see reis, Jumal hoidku, kogu aasta tulime; teate, herra, mis see on — jaamade kaup? — — — Kolm last surid mul korraga teel, ühel nädalal, jama hästi kui korraga... Kolm last?! Kerge ütelda... Mitte mattagi ei saanud neid, sest et juudi furnuaeda ei olnud... Olen wana usku mees“, jatkas ta tasamini, „kas teate, herra, mis see tähendab?... Pean saatusest lugu... Ja nüüd Jumal karistab nüüd nii...“

Ta waikis pörutatult.

„Misjuures seisukorras on dieti ju asjata

selle peale mõelda, mu armas; see on ju üks kõik; igal pool on Jumala maa,“ püüdisin mina teda trööstida.

Uga juut kargas ehmatades piisti.

„Jumala maa! Mis Jumala maa! Mis tähendab Jumala maa! Mis te räägite! See on koeramaa! Häbi! Häbi! Jumala maa? Urge rääkige nii, herra, häbenege! On see siis Jumala maa, mis ial üles ei jula? See on neetud maa! Jumal ei taha, et inimesed siin elawad. Tahaks ta seda, siis poleks asi nii neetud, alatu maa! Häbi! Häbi!“

Ja ta sültas mitu korda ja tampis jalga-dega. Kõksurunud huulil ja krõnksis sõrmil ähwardas ta süütut Jahuuti maad, sofistias juudi wandesõnu, kui ärewuse pärast wäsinult jälle minu kõrwale toolile wajus.

Kõik maalt wäljasaadetud, rahwuse ja usu peale waatamata, wiistawad Siberit; sanaatiline juut aga ei ojanud poolitult wihata. Ma ootasin, kui ta jälle rahulikult jäi. Raskest toolis kaswata tud, toibus juut jälle warsti ja wõitis oma ärewuse; kui ma talle weidikese aja pärast filma waatasin, wastas ta kohe:

„Wabandage, herra, mina ei räägi selle üle kellegiga; kellega peakingi sellest rääkima?“

„On siin ainult wähe juute?“

„On need juudid, herra? Nad on juba sinjete inimeste jarnasteks saanud... Seadust ja käsudpetust ei pane enam teegi tähele.“

Nut walangut kartes, ei lastnud ma tal lõpetada, waid otjustasin juttu lühendada. Küsisin talt otjekohe, millest ta minuga dieti oli tahtnud rääkida.

„Elekfin heameelega kuulnud terra, mis meie poolt ka kuulda on. Olen siin juba nii palju aastaid, ja ial ei ole ma kuulnud, mis seal sünnib.“

„Sa küsid aga imelikult. Ma ei osta sulle ju kõike korraga jutustada, ei tea ka, mis sind huwitab. Wabest poliitika?“

Juut waikis.

Üskudes, et külalist huwitab poliitika, nagu paljuuid teisi, ilma, et ta seda nimetust tunneks, hakkasin ma talle Euroopa seisukorra üle aru andma jne.

Juut aga nihutas ennast rahutult toolil.

„See sind siis ei huwita?“ küsisin ma.

„Noh, sellepeale pole ma ial mõelnud,“ wastas ta awalikult.

„Ah nii! Nüüd tean, mis tahad. Soowisid heameelega teada, kuidas kodumaal juutide käsi käib ja kaubandus edeneb?“

„Meil läheb see igatahes paremini, kui minul.“

„Dige. Siis wiist tahad kuulda, kas elu meil nüüd kallim on, misjuugust hindu turul maksetakse, mis liha, jahu jne. maksab?“

"Mis kasu mul sellest on, olgugi seal kõik weel lord nii odav, kui ma seda siin ei saa."

Dige. Aga mis tont ja lõppude lõpuks siis dieti tahad kuulda?"

"Noh, lubage, ma ei tea, mis pean ütleva. Waadake, herra, mõnikord mõtlen ma nüüd nii ja mõtlen, kuni Riffe — see on mu naije nimi — minult küsib: „Egul, mis sul on?“ Ja mis pean talle wastama, kui ma ijegi ei tea, mis mul on. Inimesed naeraksid mind wälja,“ jätkas ta, nagu oleks ta teada saada tahtnud, kas ka mina teda wälja ei naera.

Aga ma ei naernud. Olin põnewuses: silmnähtawalt oli tal midagi siidame peal, mille üle ta enesele ise ei osanud aru anda ja mille wäljendamine tal keeles, mida ta hästi ei mõistnud, raske oli. Et teda aidata, rahustasin teda ja ütlesin, et ta ei ruttaks; mul olla töbga aega ja ma ei kaotawat midagi, kui temaga tunnilese ära wiidan. Juut tänas pilatudega ja algus pärast lühikest mõtlemist:

"Mistal jõitfite Warsjawist teele, herra?"

"Aprillis lõpul."

"Kas oli seal siis külm wõi soe?"

"Üksna soe."

"Noh, waadake, herra, — ja siin see külm!"

"Jah, kas oled siis juba unustanud, et aprillis meil põllud juba küntud ja puid haljad on?"

"Haljad?" Rõõm säras EguLi silmis.

"No jah, tõsi, haljad, — ja siin see külm!"

Nüüd teadsin juba, millest jutt oli; kuid et selgust saada, waitfisin. Juut sai ikka elawamaks.

"Noh, ütlege mulle, herra, kas meil on... jah, waadake, herra, ei tea enam, mis nende nimi on, olen Poola keele unustanud," wabandas ta häbelikult, nagu oleks ta seda iial osanud. "Noh, need on sama walged, kui hernerid, aga ei ole hernerid, kaswab juwel aedades, maja ümber, suurte leppide küljes?..."

"Suhtruhernerid?"

"Jah, tõsi, suhtruhernerid, suhtruhernerid!" kordas ta mitu korda, nagu oleks ta tahtnud jeda sõna meeles pidada.

"Muidugi on neid, dige palju koguni. Kas neid siis siin ei ole?"

"Siin! Kogu kolm aastat pole ma neid näinud; siin on ainult niisuguseid herneid, millega meil, wabandage, ainult, ainult..."

"Sigu sõdetakse?"

"No jah! Naela wiitfi müüakse neid siin ja alati on nad saada."

"Sõdd ja suhtruhernerid heameelega?"

"Sellest ei ole ju juttugi, jutt on hoopis teisest asjast. Tihti mõtlen ma, kui ilus see on, kui maja ümber mets kaswab. Siin pole midagi!..."

"Ja nüüd," algas ta uuesti, "nüüd ütlege mulle, herra, kas on meil weel talwel niisuguseid wäikeid" — ta näitas sõrmedega — "linde, halle linde? Olen ka unustanud, kuidas neid kutsuti. Enne oli neid palju! Mõnikord olin atna juures palwetamas ja neist otse kubises wält. Noh, aga kas oleks neid seal tähele pannud? Teate, herra, ma ei oleks iial uskunud, et iial selle peale mõtlen! Seit siin, siit lendawad talwel ijegi waresed ära, kuidas wõiksid siin siis weel need wäikesed linnud elada — aga meil neid ikka weel on? Noh, herra, kas on neid?"...

Nüüd ei wastanud ma enam ja ei kahelnud kauem, et see wana juut niisama kodumaale igatfes, kui mina ja et meil ühine haigus oli. Kannatuse selfimehega kokkujamine waldas mind. Ma wõtsin ta käest kinni ja hakkasin ise küsima:

"Selle üle tahtsid ja minuga rääkida? Sa ei mõtle siis inimeste peale, ei oma raske saatuse peale ega wiletsuse peale, mis sind rõhub, waid ja igatjed kodumaa päike, õhu ja kodupinna järele? Sa mõtled põldude, aafade ja metsade peale, kõige selle peale, mida ja omas waeses elus tundmagi ei saanud, ja nüüd, kus need armjad pildid ja mälestused ju mälust kaowad, kardad ta tühjust, mis sind saab ümbritfema, juurt waesenemist, mis ju siidamesse tuleb, kui kallid mälestused kahwatavad? Sa tahad siis, et ma sinus ärataksin ja wärstendaksin mälestused, tahad, et sulle jutustaksin, misfugune me kodumaapind on?"

"Jah, herra, jah! Jah, herra, jah! Sellepärast ma tulingi..."

Ja ta surus mu käsi ja naeris rõõmjasti, kui laps.

"Kuule siis, wend!"

Ja Egul kuulas, kõrwad kikki, suu lahti, filmad tarretult minu juul; see pill põletas mind, ajas mind takka, rebis sõnad mu juust, kahmas neist isukalt kinni ja ajetas nad oma leekiva siidame põhja... Ta ajetas nad sinna, selle juures ma ei tahtle, jest kui ma ma jutustuse lõpetaksin, oigas juut waluga:

"Oh häda mulle! Häda mulle!"

Kollane habe wärikses ja suured, puhtad piisarad weeresid tal üle kõhna näo... Ja weel kaua nuukfus wana juut, ja mina nutfui ihes temaga

* * *

Palju wett on seitsaadik küllma Leenasje woolanud, ja palju inimlikka piisaraid on woolanud üle walujate nägude. Ja siiski, ehk seda küll kaua aega tagasi on, ilmub tihti waitfel

õõl, uneta õõl, minu filmade ette Bolshyga wafu-
lufasti kokkutõmbunud nägu, ja tema kõrwal
ilmub alati Gruli kollane, krimpjus, piis-
niiske nägu. Ja kui ma neid õõsed nägusid
pikemat aega silmitjen, patstab mulle tihti,

nagu liigufsid juudi kahwatanud warijewad
huuled ja nagu jofistats minu kõrwal tafane,
meeseheitlik hääl:

"Oh Jehooowa! Miks ei halasta ja oma
truu poja peale?!..."

Ei anna!

P. Grünfeldt.

*Ja katsugu nad püüuraudu seada
ju waba meest meil ahelasse panna —
see selgesti on juba ette teada,
et meie jõud ei järele weel anna — ei järele weel anna!*

*Küll kõrgeks kaswas takistustemägi
meil minewikus nagu muinaslugu,
kuid ometigi edurada nägi
me wahwas, waba wanematesugu — me wanematesugu!*

*Ei nüüdki takistused tammi teha
weel suuda meie rahwa radadele:
et weel ei waju küüra meie keha,
see selgesti on teada sadadele — on teada sadadele!*

*Ei meie waba waimu nad weel murra,
weel meie soontes werew weri tuikab;
kui tarwis, wõime wõideldes küll surra,
kuid meie waim weel surres wabalt huikab — weel surres wabalt huikab!*

2. IX. 18.

Põdrad.

Norra kirjanik Andreas Haukland.

Kõrgel mägestikus seisid kaks põtra ja siru-
tasid oma pikad ninad üles mämalatwade
poole. Männad old siin madalad ja jänderikud
tuulest, mis üle laia lagendiku löötjus.

Põdrad hammustasid waigujed männilad-
wad ära, tõstsid siis oma sirged jalad lumest
ja rändasid ühe puu juurest teise juurde.

Lumi oli mitu meetrit sügaw.

Puud seisid üksteisest kaugel, ja kus nad sei-
sid, olid lumes ümmargused augud, nagu oleks
maa nad alt poolt õõnestanud.

Kaugel ülewal siras mäeselj walgest ja
palsjalt, all aga sinetas metsa lainelik meri.
Suured lumelagendikud seisid ta wahel nagu
merewahet tumedatel woogudel hällib. Ja eemal
kauguses tõusid üles walged tornid, nagu man-
nermaa merest.

Lõpmatult lainetas mets — lõpmatult.
Pildwed sõudsid taht üle, lastusid alla ja kassid
oma tiiwad nagu kajakad sinimerde wõi kuhju-

sid tornide kohale nagu udu kauge maafohale.
Lõpmatult lainetas mets — lõpmatult.

Ta siia muutus ikka walgemaks, woolas
nagu wahutaw weer taewas, seal, kus pill wä-
stis ja tema juurde ei ulatanud. Aga kui filmad
juluti, siis tunti ta kaugust, ilma otsata, ilma
otjata, kuni walgesse taewasse. Metsa ja kalju
ääres rändasid kaks põtra. Pikkamisi. Megajalt
jäid nad seisma, mäletsedes, muusutades. Nende
pikad kõrwad liikusid ja kuulatasid.

Ükki käis neist läbi wärin. Nad põbrasid
mõlemad, nii et ühes liinis seisid; nende nina-
jõõrmed suurdufid ja kõrwad olid laiaki, nii et
üjegi iga kaugeltki tulew toon neisse pidi
kostma.

Kaua seisid nad nii.

Siis hakkas üks neist teisele midagi õige
tajafesi kaebama, ja teine kõwerdas sekundi ae-
ga selja ja wastas. Tajafesi ja walufasti hiru-
des seisid mõlemad.

Kuni esimene ja suurem ümber pööras. Nad waatahild üksteisele juuriktuikawail filmil otja, jurusid endid filmapilgu nagu külma tundes üksteise najale, kurtid uuesti ja hakkasid siis jooksuma. Raskest traawides jooksid nad pikuti mööda mäealust. Tund tunni järele jooksid nad — juur ees, wäike tema kannul.

Kui nad niimoodi mäe all pikuti puupiiri jooksid, puhus neile üllewalt kaljult wastu õhutõmbus. Jälle seisatasid nad, ninad ja kõrwad kõrgel. Kõlawalt ja nagu kukuwad klaasikillud tali tuul mägestikust. Põdrad tõmbasid sõõrmed täis ja noorskasid, ja täitsid oma ninad ikka ja ikka jälle puhta, nõdelterawa õhuga. Nende kõrwus laulis legendikul rudiseiwate, kargawate lumeterafeste tantš. Nende noorskaw hingeõhk tõusis nagu pakš aur nende juust, mille ümbrus härmasst ikka walgemast muutus.

Eiis hakkasid nad uuesti männalatuw maiustama. Wäike hoidus juure ligidale. Ja samal määral kui hädaoht nende meelest kadus ja kindlus wõitjaks jäi, waldas noort põtra rõõm. Ta tõusis tagujalgadele ja koputas wanale põdrale kõwerate esijalgadega silitades küljele. Wana pomises üleolewalt ja raputas aegajalt ainult pehmel kujul ja tõrjuwalt oma suurt pead.

Uga kaugelt jälgis neid kärmas suujamees. Ta oli suurem kui harilikult teised mehed. Ja wintške ja wäsimatu oli ta samm sügawal lumel.

Kui ta jälgedest nägi, et loomad ta tulekut olid nuujutanud ja põgenenud, siis seisatas ta. Ühike kaalumine, siis katsus ta kõrgele tõstetud käega õhutõmbust, lahkus jälgedelt ja tüüriš mägestikku. Tundide kaupa jooksis ta mäeseljandikul. Lumi oli üllewal kõwa; ta laulis ja rubises ta jalgade all ja suujajalad kandšid oma koormat kergesti. Päew kadus. Mäe all läks ilm pimedaks, mets wahtis nagu must, põhjatu kuristik ülles kalju poole, aga üllewal walgel legendikul leidus weel kiiri. Need hüplešid rudiseides üle lume ja löid oma leekiwad tiiwad ülles, seal, kus lumi ja taewas ühte sulasid. Ja kui nad kadusid, siis oli, nagu seisaks keegi seal wäljas, mängiks ühe sirawa paelaga ja paiskaks seda, nii et suured tulised filmused üle taewawõlwi käisid.

Selle lekiwa taewa all kustus kaugus sinikaske woogesje. Mees jooksis ja jooksis. Ta wari tuikas wahetpidamata ja roomas wahetewahel otse suuskade alla.

Enne õõ tulekut peatas üksik mees. Lai org ulatas mäest metšani. Mees seisš, waatas alla, ja mõõtis mõtetes teed, mida ta läinud.

Eiis sõitis ta alla orgu.

Suujad libisešid ikka kiiremini ja kiiremini. Mees kummardas ettepoole, et õhurõhušt pääse-

da, mis teda ahwardas lämmatada. Ta kõrwad kunišesid, oli, nagu langeks määratu kohin alla orgu. Sõit läks ikka järjumaks.

Wiimaks peaaegu kiititas ta weel suuskadel, märjad filmad punasjed ja pimestunud. Uga kuma ta alla sõitis, mõtles ta järele ja mõtted lendasid jama ruttu kui ta teha.

Nii üid pidi ta põtradest ees olema, kui alla jõudis! Eiis wõis ta nad wõtta! Ja kui ta mäe alla jõudis ja suujad wiltu pööras, et sõitu aeglasemaks teha, siis kuulis ta metšast äkki prašumist ja märkas, et põdrad ligidal olid. Need olid metša puu alla puhkama heitnud. Uga mees ei wõinud pimeduse pärast midagi näha.

Nüüd peatas ta ja otšis jälgi. Ja leidis. Kus otšad awause jätšid, seal aegutajid sügawad augud, mis põdrajalad kui mustad punktid lumesje wajutajid. Wäsimatult, wäsimatult jälgis ta neid kogu õõ. Aegajalt mõõtis ta oma suujafepiga nende sügamust ja mõistis, mida sügawamale põdrajalad tungisid, seda ennem nad wäšisid. Wäsimult pidid nad wiimaks temale jaagiks langema.

Kui hommik loitis, nägi ta, kuidas punkti-rida kummališelt muutus. Jäljed wankusid — esimene oli üht jalga raskesti järele wedanud ja teine astus esimeše jälgedest rihti kõrwale. Kütt tundis, et põdrad wäsinud olid, ja kirustas oma jooksu. Paar korda lastis ta piisšit, nii et kaja metšas ärkas, puud urest ülles heitusid ja hääle tüwelt tüwele wirutajid. Ta hüüdis waljusti. Käed trehtrina suu ees, karkus ta. Ja kui mets pahandades wastas, siis tundis ta õudur-

Jälle jooksis ta edasi. Ja jälle kişendas ta, nii waljusti kui jaksas. Sešt nüüd oli waja põtru hirmutada ja kartma panna.

Jälgedes leidus werist wahtu. Nüüd käis mehest läbi: Nüüd on nad mul käes!

Need oli surmatilgad, mis põtrade juust kukkusid.

Mehe peaaaju põles wäsimata jooksušt. Metšiku hõiskamise ja julge rõõmu filmapilgud leekšid tast läbi. Ta sõistkas oma ette:

„Nüüd on nad surma lapšed!“

Ja ikka jälle, ikka jälle:

„Nüüd on nad surma lapšed!“

„Nüüd on nad surma lapšed!“

Ja siis järgnes ta tõšiselt jälgedele, milles werist wahtu ikka enam ja enam leidus.

Ja kui päew üle mägede metša peale ilmus, nägi ta neid.

Kešt paljast kaljut oli wäike maha heitnud. Tema kõrwal seisš suur, wana. Ja nad nägid kütti, nagu see neid nägi. Wbitu, ahastaw kaetus kajas läbi noore külma päewa.

Wana põdra suured sarwed paisšid wastu

taemast filma nagu ülestõstetud käed. Walgus hooas neist läbi, nagu ta läbi hooas ülestõstetud käe sõrmedest.

Kiit seisis waikest, tõstis püssi ja lastis.

Silmapiik tõusis põder kabe jala peale — pikad esjalad käiud õhku, ja hirmsa mõirgami-sega tormas ta kiiti poole. Aga enne kui ta sin-na jõudis, kukkus ta ülepea lumesse. Näis, na-gu oleks ta tahtnud kuterpalli lasta.

Wäike põder tõusis wärisedes, tegi paar samm ja tuikus nagu siindinud wäsi, teda jalad weel hästi ei kannu. Ta wigas tasakesti ja lootusetu.

Ja jälle täitis kiit püssi. Ja jälle kõmatas paut läbi külma ja selge päewa.

Eiis waihus. Minult weri tilkus lumesse ja lumi sulas aurawast wereft.

Waadikene.

Prantsuse kirjanik Guy de Maupassant.

Herra Chicot, Greville kõrtsimees, peatas oma kormwantriga ema Magloire talu ees. Chicot oli tugew neljakümne-aastane mees, punase näoga ja palju kõhuga, ja teda peeti tigebaks.

Ta sõdis hobuse wärawaposti külge ja astus õue. Tal oli maid, mis wana Magloire piiriga kokku puutusid ja mida ta ju ammuft saadik omale ihaldas. Juba wähemalt laks-kümmend forda oli ta katset teinud, jeda talu ostuteel omandada, aga ema Magloire oli kõik ta ettepanekud järjekindlast tagasi liikunud.

„Olen siin siindinud ja tahan siin jurragi“, ütles wanaeit alati.

Chicot leidis eide usse eest kartulid koori-mast. Eit oli seitsekümmend laks aastat wana, kuwetu, krimpjus ja kõwer, kuid alati tegew nagu noor neiü. Chicot patutas talle sõbrali-kult selja peale ja istus tema kõrwale pingile.

„Noh, ema, kuidas on lugu termisega? Kas on kõik korras?“

„Ääheh ifka ka, ja Teil, Prosper?“

„Kõndid piut walutawad, muidu ei wõi kurta.“

„See on ilus.“

Eit ei ütelnud rohkem midagi.

Chicot filmitses, kuidas eit tõstas. Ta kon-dised, kõmerad sõrmed, mis kõwats kuwanud kui wähiõrad, tõid nagu tangid kormist pruune kartulid wälja. Wälkirest käis ta teine käsi noaga kartuli ämber ja kooris pikad rõn-gad maha, ja kui kartul siis käitsa kollajena nähtawale tuli, miskas ta jelle oma kõrwale seiswasje weega wäidetud ämbriisse. Kolm jul-tunud kana tulid üksteise järgi kuni ta kuu-juurde, kahmasid ühe koore ja põgenesid saa-giga, nii ruttu kui wõimalik eemals.

Chicot tegi kohmetu, wiivitawa ja wenita-wa näo; nähtawasti oli midagi siidame peal, mida ta ilmutada ei sõandanud. Wiimaks ometi tegi ta alguje:.

„Ütelge, ema Magloire. . .“

„Mis Te soowite?“

„Kas ei taha Teie oma talu ifkagi weel müüa?“

„Ei, sellest ei tule midagi wälja; olen jeda Teile juba küllalt ütelnud. Urge müüd jälle sellega tulge.“

„Aga mina olen tee leidnud, kuidas me mõlemad sellega saame head äri teha.“

„Ja see oleks?“

„Pange tähele: Te müüte oma talu mulle ja see jääb Teile ometi alles. Kas olete sellega nõus?“

Wanake peatas kartulikooremises ja pööras oma elawad krimpjus filmad kõrtsimehe poole.

See jatkas:

„Näägin selgemini. Jga kuu toon Teile sadawitskümmend marka. Saage minust õieti aru: iga kuu toon Teile oma kormwantriga siia termest wiiskümmend taalrit. Ja muidu ei pea siin midagi muutuma, aga mitte midagi. Teie jääte siia elama ja ei hooli minust midagi, mitte kõige wähematki. Teil ei ole muud teha, kui ainult raha wastu wõtta. Kas olete sellega nõus?“

Chicot waatas eidele rõõmsasti ja heas tu-jus otja. Eit filmitses teda umbusaldusega ja otjis haaki, mis Chicot'i sõnades wõis peidus olla. Eiis ütles ta:

„See oleks siis mulle, jah, aga mis kasu on Teil siis minu talust?“

Chicot wastas:

„Selle üle ei tartoitse Teie kõige wähe-matki muretjeda. Teie jääte siia, niikaua kui armas Jumal Teile elupäewi annab. Glate ise õmas talus. Mulle annate notaariuse juu-res ainult wäikeste allkirja, et talu pärast Teie surma mulle saab. Teil lapsi ei ole, ja oma tädiwoega Te ei armasta. Kas mu ettepanek meeldib Teile? Teie talu jääb termeks eluajaks

Teile ja ma annan Teile iga kuu wiisküm-
mend taakrit. See on Teile pühaskaju“.

Eit oli ällatud, rahutu ja oma otjuses
wanluma pändub. Ta wastas:

„Ma ei ütle ei, aga pean selle üle enne
weel järele mõtlema. Tulge tulemal nädalal
mõesti, siis annan Teile wastuse“.

Ja Chicot lahkus, rõõmus kui kuningas,
kes teise kuningriigi üle wõidu saanud.

Wana Magloire jäi mõttes istuma. Ta ei
wõinud järgmisel ööl magada ja tal oli neli
päewa järgimööda wanumispalawit. Ta ai-
ras küll midagi kuulmatut kõrtsimehe ettepa-
nekus. Mõte wiiskümne taakri peale kuus, ilu-
sa raha peale, mis kõlisedes talle taewast pidi
rülpe langema, ilma et ta ise selle järele tar-
witjeks katt wälja sirutada, täitis teda aga
wäriwa himuga.

Ta läks notaariuse juurde ja küsis temalt
nõu. See andis talle nõu Chicot'i ettepanekut
wastu wõtta, aga wiiskümne taakri asemel
kuus seitsekümmend nõnda, sest et talu wähe-
malt kuuskümmend tuhat marka wäert olla.

„Kui Te weel wiiskümmend aastat elate,
ütleks notaarius, siis maksab ta talu eest sel
kombel ifkagi ainult nelikümmendwiis tuhat
marka“.

Wanaeit wäriwes mõtte juures, et sel kom-
bel iaa kuu seitsekümmend ärawot taakrit
wõib saada. Ometi oli ta ifka weel umbusald-
lik, kartis tuhandeid ettenägemata asju, küsu,
ei suutnud otjusele jõuda ja pani ifka nusi küsi-
must ette, kuni õhtu jõudis. Wiimaks palus ta
siis notaariust müümalepingut walmis teha ja
läks ärewalt koju, nagu oleks ta neli kruusi uut
dumaweini joonud.

Kui Chicot wastuse järele tuli, lastis ta
ennast kaua paluda, tegi, nagu poleks tal lusti
ja oli südamis ometi käis kartust, et Chicot
seitsekümmend taakrit ei tahja maksta. Wiimaks,
kui Chicot ju õige tungiwaks läks, esines ta
oma wastettepanekuga.

Chicot kargas pettumult piisti ja ütles, et
ta siis parem loobub.

Et meest järeleandlikuks teha, hakkas ta
oma arwatama elupikkuse üle waidlema.

„Kauem ma ei ela kui wiis wõi kuus aastat.
Mul on juba seitsekümmend kolmas peal ja ja-
lad nõrgad. Weel hiljuti arwasin, et lõpp käes
on. Mul oli, nagu oleksin seest tühjaks jää-
nud. Ja nad pidid mu woodisise kandma.“

Nga Chicot ei lastnud seda enesele nii rut-
tu selgeks teha.

„No noh, eit, Te olete sirge kui kiritutorn.
Saate wähemalt sadakümme aastat wanaks.
Pange tähele, Teile tulete weel minu matusele.“

Terwe päew kulus wastastiftu waidlemise
peale.

Nga kuna eit järele ei annud, leppis kõrtsi-
mees wiimaks sellega, et seitsekümmend maksab.

Järgmisel päewal kirjutasid nad müügile-
pingule alla. Ja wana Magloire nõudis weel
kümme kruusi dumaweini liiguks.

Möödus kolm aastat. Eit elas nagu en-
negi. Paistis, nagu ei oleks ta päewagi wa-
nanenud ja Chicot oli meelt heitmas. Tal oli,
nagu maksaks ta oma maksu juba pool aasta-
jada ja nagu oleks tema see, kes petetud, ka-
walusega üleköödud ja häwitatud. Ta käis
eite aegajalt waatamas, nagu augustikuul põl-
lumees waatab, kas wili wikati jaoks juba
küps on. Eit mõttis teda alati wastu tigidus
silmis, nagu oleks ta enesele õnne soowinud, et
kõrtsimehele selle ninanipju sai liita. Ja Chi-
cot ronis ifka jälle ruttu oma korwantrise
ning kirus:

„Kas sa, raibe, ei tahagi weel surra?!“

Ta ei teadnud, mis teha. Nägi ta teda,
siis oleks tal lust olnud teda kägistada. Ta
wihkas eite metsiku wihaga, nagu warast wih-
tasse.

Eiis leidis ta abinõu.

Ühel päewal tuli ta jälle ema Magloire
juurde ja hõõrus sellejuures käsi, nagu seetord,
kui ta teda esimest korda oli katsumud talu,
müüma meelitada.

„Ütelge mulle ometi, ema, miks Te ial
minu juurde sõmma ei tule, kui Cpreville's käi-
te? Sellest räägitakse juba. Selbasse, meie
olla külis olnud ja sellest on mul kahju. Te
teate ju, et Te minu juures midagi ei tarwitse
maksta, sest mis sellest lõunapöögist mul siis on.
Kui Teil siis kard lusti on, tulge aga, ja mul
on sest hea meel!“

Wana Magloire ei lastnud ennast kaua pa-
luda, ja kui ta järgmisel päewal sulase Rõles-
tingi seltsis turule sõitis, asetask ta hobuse ilma
juhita Chicot talli ja nõudis lubatud lõuna-
pöogi.

Kõrtsimees hiilgas, käis eidega ümber kui
daamiga ja kattis lauale kõikfugu asju, mis ta
kõõk anda suutis. Kuid eit sõi ainult wähe, sest
ta oli lapselt saadik lihtfalk harjunud ja ainult
supist ja tükkisest wõileiwast elanud.

Chicot tundis teda pettumult. Eit ei joo-
nud ka ja tänas kohwiigi eest.

Chicot küsis:

„Nga wäikse napsu teete ifkagi?“

„Seda juba enim,“ wastas eit; „selle
wastu ma küll ei ole.“

Chicot kiffendas kowasti üle kõrtsitoa:

„Rosalie, too kõige paremat kolme tähega
wiina!“

Ja tüdruk ilmus suure pudeliga, mida pa-berist weinileht ehtis.

Chicot watas tats wäikest klaasi täis.

„Nüüd maitse, ema, see on midagi head!“

Ja hea ema hakkas üsna pikkamisi ja wäike jödmu kaupa jooma, et nauding kauem kestaks. Kuni ta klaasi tilgatumaks oli tühjendunud, ütles ta:

„See oli tõesti hea, peab ütlema.“

Ta ei olnud weel ütlust lõpetanud, kui Chicot juba uuesti watas. Et tahtis tänada, aga see oli hilja, ja sellepärast jõi ta sellegi klaasi pikkamisi tühjaks.

Chicot palus, joogu kolmas weel. Et lütkas tagasi. Chicot aga jäi selle juurde.

„See on ju pehme kui piim. Mina joon kümme, kaksteistkümme klaasi, ilma et midagi tunneksin. See läheb kui suhtur kõrist alla. Näib, nagu sulaks ta keelele; ei peas ega kõhus pole midagi märgata. Midagi paremat tertwilele ei olegi.“

Ja et see eidele wäga hea oli maitunud, siis wõttis ta weel pisut, aga ainult poole klaasi.

Nüüd hüüdis Chicot, suurmeelest wallatud:

„Kui see Teile nalja teeb, siis kingin ma Teile seda napsu terve waadikese. Tahan Teile näidata, et head sõbrad olem.“

Et ei ütelnud ei ja läks, wäike wint peas, koduteele.

Järgmisel päewal ilmus kõrttimees ema Magloire talu ja wõttis kortsmankrift wäikefese rautatud waadikese. Et pidi kohe selle siu maitsema, et näha, et see sama naps on, mis

ta eile joonud; ja kui nad jälle kumbki kolm klaasikest olid joonud, ütles Chicot lõpuks:

„Ja kui waadikene tühjaks saab, siis on seda weel enam; ärge aga häbenege. Minule ei tähenda waadikene napsu midagi. Mida ennemiin waat tühjaks saab, seda parem; seda enam rõõmustan, et see Teile maitseb.“

Nende sõnadega läks ta wankrise.

Neli päewa hiljem tuli ta jälle. Et istus ukse ees ja lõikas supi jaoks leiba walmis.

Chicot astus just tema juurde ja rääkis ta suu ligidal, et ta hingeõhku nuusutada. Mõhoholi leht woolas talle wastu ja ta nägu selguis.

„Kas mõiksin ühe napsu saada?“ küsis ta tüki aja pärast.

Ja nad löid kofku tats, kolm korda.

Kuid peagi laumes kuulujutt laiali, et ema Magloire kodus joomat. Ta leiti kord kõögist, kord õuest, mõnikord isegi teelt joobnult ja wiidi koju.

Chicot ei tulnud teda enam waatama, ja kui perenaifest räägiti, pomises ta kurbalt:

„Kas see pole kurb, et inimene weel wana ees jooma hakkab? Ja nii wana inimese juures ei aita enam abi. Lemale tuleb weel kurb ots.“

Ja kurb ots tuligi. Ta suri järgmisel talwel jõulu ajal, kui ta kord joobnult lumesse oli maha jäänud.

Kõrttimees Chicot päris talu ja seletas:

„Mõdrameelne! Kui ta ennast ei oleks ära kihwtitanud, oleks ta weel wõinud kümme aastat oma talus elada!“

Tütarlaps kuu peal.

(Jakuuti muinasjutt *).

Kord oli wäike tüdrukufene, kelle wanemad jurid, kui ta weel noor oli. Nad pärandasid talle majafese ühes maalapikeseaga, mida nad eluajal olid harinud. Kuid tüdrukufene ei mõistnud ega suutnud mitte põldu harida ja tarwitas lühikese aja wältusel waranduse ära, nii et talle ainult weel maja üle jäi.

Seal wõttis ta siis maawalitseja wiirsti ta oma juurde. See oli temale kaugekt sugulane. Wiirst ei teinud seda aga mitte halastusest abita tütarlapse wastu, waid omakaju piiudel, et tüdrukufene teda orjaks, ilma et tarwis oleks talle midagi maksta.

Wiirsti majas oli waejel lapsel tööd ja tegemist ööd kui päewad. Pealegi oli wiirstil

furi wana proua, kes tüdrukufese wastu orjuse eest mitte tänulik, waid tema elu raskeks tegi lõõkide ja söimuseõnade läbi, ilma et waenelaps oleks seda ära teeninud.

Ühel ööl, kui kuu taewas heledalt paistis, ja nii külm oli, et hingeõhku suu juures jääks muutus, saatis wiirstiproua waeje tüdrukufese ligilähedalt järwest wett tooma.

Waenelaps läks, ambriga warustatud, järwele, põrutas jääkatte katki ja täitis anuma, et jälle koju rutata.

Minnes puutus ta jalga tee ääres olewa pifa pajuõrja külge, amber kuktus käest ja weji walgus lumesse. Waenelaps jäi nõuta seisima ja mõtles, mis teha. Külm oli aga nii wali, et luuliitmed kangeks tõmbas.

Järwele tagasi minna ei tahtnud ta mitte

*) „Postimees.“

enam, sest ta arvas, et jääauk on juba kiini külmanud, ja ta kartis — nii külma-tardunud kui ta oli — et tal jõudu ei jatkuks jää-auku uuesti lahti purustada.

Ilma weeta koju minna ei julenud ta aga ka mitte, sest et ta kartis wüerstiproualt lüüa saada. Nii seisis ta siis siigawas lumes ja nuttis.

Hõbehilgaw kuu sõudis waikest taewawõl-wil ja waatas alla waeselapse peale.

Seal pööras tütarlaps kuu poole palwega, et see tema elu-wiletsusest päästaks. Ta lausus kuule:

„Walge kuu, päästa mind sellest hädaft ja piinast, mis ma pean kannatama maa peal, kus nii külm on, kus wüerstiproua mind igapäew pekjab ja ei ütle mulle ükski inimene head sõna!“

Kuu kuulis tema palwet, ja et kuu lahke noormees oli, kukkus ta maa peale waeselapse ette ja tahtis parajasti tütarlapse kaasa wiia,

kui ka päike alla tuli, tahtis ta endale saada ja ühes wõtta.

Ka päike oli noormees, ja nii tekkis peagi jõukatsumine; mõlemad wennad, päike ja kuu, maadlesid teine teisega, kuid warsti wõttis päike kui tugewam ja wanem wend teise.

Siis hädaldas kuu: „Õhji olen mina ilma walitseja, ja alles järgmisel hommikul algab sinu kord walitseja. Bealegi pööras tütarlaps palwega minu poole, ja mitte sinu poole. Lõpuks pealsid ja aru saama, et ja oma kuumade kiirtega tema põletad.“

Päike mõistis ja sai aru, et tema nooremal wennal, kuul, õigus oli, ja sellepärast jättis ta waeselapse temale.

Kuu wõttis ta siis kaasa, ühtlasi aga ka pa-jumitja, mis tütarlaps hirmuga oli pihku haaranud, kui wendade wahel maadlemine algas.

Ja weel täna, kui kuu walgetel bödel taewa-wõlwiil rändab, wõime meie tema peal näha waeslast ämbritega.

Pähendus heliloojale.

Ungari luuletaja Bela Balazs

*Mu laulud wõta! Kuidas antakse
töökojas asju ikka käest kätte,
nii mult nad wõta, wiies täiusele.*

*Sa wõta nad, kuis wõtab peigmees minult
mu õe kalli: kadedusega
ma tahan näha nende ilu uut!*

*Need laulud wõta! Weri naiserinnaft
on nad, kuid siiski sinu omad. Palju
on naise närtsiwaid, kuid laulud jääwad.*

*Need laulud wõta! Palju naise leidub,
ka need kõik sulle annaksin,
sest naised on waid naised, mina suren.*

*Ja mina suren. Naised on waid naised.
Ja wähe mehi leidub, kel on oskust
siin mõista, wõidelda ja täieneda.*

*Need laulud wõta. Kui su helitiwul
nad minu kohal kõrgel kõlawad —
siis ütlen ma: Nad siiski minu laulud!*

Kui mina kuningas oleksin!

Inglise kirjaniku Justin Guntly Mc. Carthy romaan.

5

Nüüd pööras Willon Noeli poole ja täsis:

„Nüüd võite sõdurid minema lasta. Teie ise oodate mind hüüdekaugusel!”

Kui Noel sõna kuulis ja lahtus, läks Willon Huguette juurde, kes ikka veel põlglikus üksteiskõrises kuju juures nõjatas.

„Kust, Jumala eest, võib see tulla, et maailm mulle täna hoopis teistfugune näib kui muidu?” küsis Willon eneselt, kui Huguette juurde läks. „Kas ei ole see vahest nõndanimetatud parem mina, mis liigub, või tuleb see puhtast linast ja kallist purpurist?”

Tüdrukule aga ütles ta:

„Plus käsija, Teil on ilus nägu ja ka kena keha, kuidas see selgesti näha on. Mis pärast riietate ennast siis nõnda?”

Tüdruk kehitas oma rohelisi õlgu ja seadis oma raskustaaalu ühelt roheliselt jalalt teise peale, kuna ta häbelikult vastas:

„Minule enesele rõõmuks, sest et see mugav on, ja teistele rõõmuks, et nad minu ilusast kasuist lõbu võiksid tunda.”

Weel äsja õõsel oli kõigist nendest just see neiu üksi talle ligidal seisnud, ja täna leidis ta tema olemat kiristiku sügavuses oma muinasjutulise suurusel all. Ta lähemad sõnad olid täis kaastunnet:

„Kas olete õnnelik naine, käsija?”

„Küllalt õnnelik”, vastas Huguette ja lõi sõrmedega nipsu, „kui niisugused narrid, nagu Teie, mind wangi ei pane, sest et ma elu omal viisil elan.”

„Narr wõin ma olla, aga Teid ei ole ma mitte wangi pannud — Jumal hoidku!”

Sääralt ilme ilmus Huguette filmadesse, ja tüdruk astus talle pisut lähemale. Ta häälest kajas nagu paitus, ta käte hoid oli paitus, iga joon ta wõrgutawas kehas oli paitus. Oli, nagu tahaks ta Willoni kasjitaolise paenduwusega meelitada, kui sõjistas:

„Teie häälel on mulle nii tutaw, herra! Kus oli mul wahest au Teid teenida?”

Willon pööras tagasi: ta tundis nii kehastiku kui ka hingeliku mõistust. Tal oli tüdrukust nagu endastki kahju.

„Kes teab!” vastas ta, mille peale tüdruk naeris ja kõrwale pööras.

„Ja mis sellest siis ongi? Mis Te minuga kawafete teha, herra?”

„Teid wabaks lasta, mu kena rõõwlinde; need metsikud tiwad ei ole jaks, et kitsas puu-

ris endid puruks peksta. Kas wõin Teie heaks midagi teha?”

Samal pilgul oli tüdruku wõrgutamiskunst korraga kadunud ja kõik ta olemine muutus wärisewaks palumiseks.

„Mis on meister Francois Willonist saanud?”

„Miks Te seda küsite?”

„Kui me eile õõsel lõkku langesime, oli ta meie seltsis, aga wangiwojas ei olnud ta meie hulgas; ta praegu ei ole ta siin. Kas elab ta weel?”

Willon wiiwitas filmapilgu oma wastu-
sega.

„Elab. On Pariisist wälja saadetud, aga elab.”

Huguette pani käed kofku ja ütles palweli-
kult:

„Kõik pühad olgu tänatud!”

Ja ta hääles oli midagi, mis Willonile neiu tunnete otjekohesuse ja tõiduse kohta weendumise andis.

„Mis puutub selle hulguise saatuse Teisse?”

„Olen narr ja ujun, et teda armastan!”

„Aga Jumala eest, mispärast?”

„Seda ei osta ma Teile hästi seletada, messire. Ta filmade pilk, ta hääle kõla — midagi — ei midagi — on, mis naise südame julama paneb kui waha tules. Siial pole ta üht naist õnnestanud, ja ma wõiksin wanduda, et ta weel ühegi naise juures enmast ei tunnud õnnelik olewat. Andke talle kuu, ja ta nõuab kauba peale weel tähedki. Ta ei usu midagi, waid hirwitab kõike. Ta on wõlts ahw — ja ometi: ma soowiksin, et oleksin sünnitanud niisuguse lapse!”

Ukiline walu waldas mehe südant, nagu oleks tüdruk sellest kinni kahmanud ja seda tüki-
kaupa káristanud. Aga kergesti vastas ta:

„Arme sest kelmist räägime! Nüüd usub ta ju enam ja hirwitab wáhem. Ta tunneb oma elust nüüd nii suurt rõõmu, et ta pea taewasse kaswab ja tähed nagu kullatolm ta jalgade ette langewad. Pariis wõib õnnelik olla, et sellest lõuatangelasest lahti sai.”

„Teie olete lõbus herra!”

„Teie wastu tahaksin enam hea kui lõbus olla. Kas tahate seda sõrmust kanda minu mälestuseks? Mõtelge, nagu tuleks ta Francois Willonilt, kes alati Teie tuliste filmade peale saab lahkesti mõtlema.”

„Subage, et Teie nägu paremini näen,”

palus Huguette, sest et mütsi woldid kõik see aeg Willoni nägu olid warjanud.

Uga selle ajemel, et tüdrukü soowi täita, lutsus Willon Noeli ja ütles:

„Bealik, saate see daam aupakkikult minema!“

Ta lahkus ja jättis paari üksi: meheliku naise ja naiseliku mehe, kes üksteist filmitsejaid; tüdruk pahasti warjatud tujaga, mees awaliku imestusega.

„Teie olete ilus tüdruk,“ kinnitas Noel, otsekohhe sihi poole sõudes.

„Seda tean ma juba ammu.“

Nüüd jumbutas Noel hääle:

„Kus Te elate?“

Silmapiilt oli Huguette jälle täitsa oma äri juures. Ta näitas talle sõjawägede ülemjuhataja vormust ja wastas:

„Kuldpealuu“, just „Kuusekäbi“ kõrwal. Kas tahate mind waatama tulla?“

Noel tõstis käe kinnitades üles:

„Nii tõesti kui mees olen — ma tulen!“

Pärast kofkullepele jõudmist läks paar edasi ja kadus warsti Willoni filmapiirist. Ta waatas neile mõelikult järele.

„Sumal andku mulle andeks, olen wilets patustpööraja. Igaiiks neist kelmidest oleks wõlla wäärt, ja mitte wähem mina, ja ometi pole ma weel niipalju fojadõhtu sisse hinganud, et wariseeriks kõlbaksin. Igatahes teeb õiguse mõistmine jänu, ja kas ma nüüd hull olen wõi ei, kas magan wõi walwan — igatahes joon kuni juuban.“

Ta pööras oma kuldannude juurde tagasi, walas ühe peetri Burgundi weini täis, filmit- ses seda, kui see päikse käes kiirgas, ja tõstis selle siis juu äärde.

„Õdige ilusama naise terwiseks siinpool taewast“, ütles ta, aga waewalt kui ta huuled peetri äärt olid puudutanud, pani ta selle lau- le tagasi.

Olivier le Dain oli terrassile ilmunud, ja tema seltsis üks daam.

„Sumala eest“, hüüdis Willon, „kui mu filmad mind ei peta, siis on see ta isel“

6.

Armastus roostiaias.

Terrassil nõjatas üks ilus neiu, waadates alla õitsmasse aeda ja kullaga ehitud mehele, kes selles seisis. Willoni meelest paistis, nagu ei oleks ta neiu weel tial nii ilusana näinud, kui sel hetkel, ja taltsutamata kirg, mis teda oli kihutanud oma südant salmidesse walama, täit- tis seda nüüd lootusega. Ta wahtis neiu- le tarretult, nagu umbes üllik inimene tarretult wahiks äkki ilmuma armastatud jumaluse peale.

„Herra, siin on üks daam, kes Teilt jutule- wõtmist palub.“

Tusajelt pööras Willon oma filmad kenalt nägemuselt tülitawa teenri peale.

„Soowin temaga rääkida“, ütles ta tõsi- selt, ja uuesti pööras pilgud daami poole tagasi:

Olivier astus just tema juurde ja wõttis ta käest aukartlikult kinni.

„Bidage meeles, herra“, ütles ta sama õrnasti ja pehmelt kui tungiwalt, et Le Fran- cois de Corbeuil, krahw de Montcorbier ja Brantjusmaa sõjawägede ülemjuhataja olete. Täna õhjel alles olete, majesteet Provence ku- ninga kõiast tulles, Pariisi jõudnud. Bidage seda meeles, nagu oleks see raudkrihwliga kuld- tahwile kirjutatud. Nii käib kuninga käsi!“

Tumedasti kajasid need sõnad Willoni kõr- wu, kes oma südamekuningannat filmit- ses, aga nad teatasid talle, mida ta juba oli aimama hakanud, et kuningas Ludwig ühel wõi teisel põhjusel tema wastu hea oli ja talle kuld- sed wõimalused awas.

Francois de Corbeuil, krahw de Montcor- bier pidi daam Katharine wastu hoopis teise seisukoha wõtma, kui wilets luuletaja ning wõl- laroog, kes eile õhtul „Kuusekäbis“ luuleta- nud, armastanud ja wõidelnud.

„Kuninga käsi täidetaks“, kinnitas ta tõsi- selt, ja Olivier andis Katharinele märku, mis- järele see terrassilt pikkamisi alla tuli. Kui ta terrassi wiimsele astmele jõudis, kummardas Olivier tema ja Willoni ette ja kadus paleesse.

Nüüd olid mõlemad roostiaias üksi. Wil- loni süda woolas üle mõnujas walus ja kal- lis tundes; ta jurus käed kofku.

„Jah, ma olen ülewal“, kinnitas ta ene- sele; „sest unenägu ei wõi nii ilus olla!“

Wahetajal langes Katharine taewalikus ke- naduses tema ette põlwile ja tõstis filmad ning käed tema poole paludes üles.

„Herra!“ hüüdis ta. „Kas oleksite nii ar- muline, et meeheheliku naise palwet tahaksite kuulda?“

Willon kummardas tema juurde, wõttis ta walgetest kätest kinni ja tõstis ta üles.

„Mitte, niikaua kui see daam minu ees põlwitab“, wastas ta aupakkikult ja waatas hirmunult Katharine ausatesse särastlindesse.

Kas neiu ta küll ära tundis?

Uga ei, neiu näoilmes polnud midagi, mis talle oleks kartuseks põhjust wõinud anda. Neiu wastas ta waatele ja filmit- ses teda rahuli- kult, nagu suurtrugu daam temaga seltskond- liiselt ühewäärilist wõõrast filmit- ses, sellest ta midagi wõib paluda, ilma et ennast alan- daks.

"Sumalale tänu — ta ei tunne mind!" hõiskas Billoni sõida, ja ta luulewõim tormas taltsutamatuks taewasjse. Krahw de Montcorbier, Prantlusmaa sõjawägede ülemjuhataja tohtis mõndagi ütelda, mida Francois Billon iial ei oleks julenud avaldada.

Katharine palus südamlisult:

"Wangitojas wiibib üks mees, kellele ma Teile armu palun. Ta nimi on Francois Billon ja tema oli see, kes eile õõsel Thibaut de Lusignyt haawas."

"Ja sellel äbi mulle teed tegi", ütles Billon rahulolewalt naeratades.

Ilma waheütlist tähelepanemata jätkas neiu:

"Teda ootab surm. Aga Thibaut oli äraandja ja seisis burgundlase teenistuses."

"Ja Billon mõitles temaga selle äraandmise pärast?"

"Ei. Ta mõitles ühe naise pärast, pani heameelega oma elu kaalule, sest et üks neiu teda sellepärast palus."

"Kust teate siis Teie seda kõike?"

"Sellepärast, et ma ise see naine olen. Billon nägi mind, uskus, et mind armastab, saatis mulle ühe luuletuse. . ."

"Kui häbemata!"

"Õõsi, see oli häbemata, aga ometi — ta laul oli väga ilus. Ma wärisegin surmahirmus Thibaut de Lusignyt ees ja läksin selle Billoni juurde ja palusin oma waenlast tappa. Mõõgaga andis ta oma armastuse ehtsusest tunnistuse — ja nüüd ähwardab teda surm. See oleks hirmus ülekohus, kui ta minu süü pärast kannataks."

Järfult pööras Billon rääkija poole. Ta ajus tufstas mõte, nii imelik ja luulelik, et tal selle juures pea ümber käima hakkas, ja tal oli, nagu oleks ta jalgade ees kuristik oma kurgu awanud.

"Kas Teie seda Billoni wahest armastate?"

Noore neiu rahulikkudest näojoontest lewis üle põlglik wari.

"Suur daam ei armasta kõrtilaulikut ja ja tallejat. Aga mul on temast kahju ja ta ei taha, et ta sureb, ehk küll elu talle juurt wäärt ei näi olemat, sest et tema ühe naise pärast wastutulelikult ja walmilt elu kaalule pani."

Tal oli roos käes ja wiskas selle nüüd eemale kui elusümboli, mis waene luuletaja tema eest oli kaalule pannud.

Billon tegi hullu otsuse.

Oli ta see, kelleks see naine teda arwas, kelleks teda kõik pidasid, kellega ta täna oli rääkinud, siis oli tal ta võimalik südamelusti järele armastajat mängida. Kui oli sõjawägede ülemjuhatajal wõimused armu anda, siis pidi

tal ju ka õigus olema armastada ja wastuar- mastust mõita.

Neiu oli pisut taganenud.

Nüüd astus Billon ta kõrwale, nii tihedalt, et tal võimalik oleks olnud naist põse peale juudelda.

"Kui Teie see naine olete ja mina seisaksin selle nadikaela saabastes — ma oleksin sedasama teinud."

"Neiu filjatas rõõmu pärast.

"Kui nii mõtlete, siis annate ka sellele waelele mehele ta wabaduse tagasi!"

"See riimisepp peab karistuse ta jääma. Teie eestkostmine wabastab ta. Minult Pariisist saadame ta eemale. Unustage, et nüüfugune mehike iial julges Teile läheneda."

Daam kummardas sügawasti ja ta nägu säras tänulikkusest.

"Ma tahan Teie lastest meeles pidada!"

Nüüd tahtis ta lastuda, aga Billoni julgus kaswas ifka enam ja ta kahmas neiu käest kergesti kinni.

"Büha Weenuse juures, ma kadestan seda kelmi sellepärast, et tema peale mõtlete, sest minuga on asi niisama kui temaga: ta mina ei küsiks oma elust, kui tarwis oleks Teid teenida."

Simestus ja pilge rääkisid noore neiu silmist, kui ta rõõmsa piimatüdrukuna naeris ja ütles:

"Aga, herra, Teie ei tunnegi mind ju weel!"

"Kas tema Teid tundis? Ja ometi armastab ta Teid kogu, niipea kui Teid esimest korda nägi, ja julges Teile seda ka ütelda."

Neiu otsustas läks kergesti kortsu.

"Tema sõnad kohisid tähelepanemata nagu tuul puulehtedes. Aga Teie olete minuga ühewääriline, sellepärast on meie poolt wahetatud sõnadel ta oma wäärtus ja tähendus."

Billon hoidis hinge tagasi. Muidugi särasid krahw de Montcorbier'le teised tähed kui waelele mehele "Suusekäbis". Ta tegi neiuale naljata kummarduse.

"Suigi ma alles nüüd Pariisi tulid, olen ometi preili Katharine de Waucelles' last palju kuulnud, weel enam aga ta — uhtuselt."

Kerge puna ilmus preili kahwatanud palgele, ja kõrgilt wiskas ta pea selga.

"Wähe hoolin ma oma ilust, aga ühe olen ma oma uhtuse peale."

Paludes tema poole sirutatud käitel palus Billon:

"Kas tunneksite minu wastu kaastunnet, kui Teile ütlesin, et Teid armastan?"

Katharine naeris, ja Billonil oli, nagu ärotaks naerukõla wastutaja roõsides, nagu

oleks lillivaimude käsi igas lillepungas nõid-
tellusest helistanud.

„Palastaja taevas“, ütles ta lustilikult,
„kui kiiresti Teie ettekujutusvõim Teiega rat-
sutab! Mina ei hooli meesterahvastest ja ei
füüsi sellest, et minu ümber kosjamõttes sõelu-
takse, sest mind on raske võita.“

See veel alles rääkides, hakkas ta juba
trepi poole minema, nagu oleks ta nüüd juba
sõit ütelnud, mis tal ütelda oli.

Alga Billon peatas teda paluvalt.

„Minul on jelle katse peale parem õigus
kui Teie kõrtsikangelasel. Mina näen, mis
tema nägi, ja armastan, mis tema armastas.“

Jälle täitis hele neumaer suvedõhku.

„Teie võtate kergesti tuld!“

„Alga minu tuli põleb tuhani. Teie ei või
mind keelda Teid armastamast, jama vähe
kui lillesid võite keelda head lõhna laiaki laota-
mast, või ehtjat meest armastamast oma au ja
kangelast oma kuulsust. Looftsin kuu taevast
maha, et teda Teie jalgaide ette panna.“

Kenasti noogutas neiu oma pead, umbes
nagu rooside kuninganna oma lilleriigis. Mi-
dagi nagu kahjutunnet peitus ta filmade pil-
gus, aga pilkav naeruvine mängis ta juu-
rimber.

„See töötus on hallitama läinud, seitsaa-
dix kui Adam seda oma Gewale efinest korda
tegi.“

Nüüd hakkas neiu terrasji trepiastmeid
mööda üles minema.

Billon läks talle järele. Sündis, mis jün-
dis, sel filmapilgul oli ta daamiga ühevääri-
line ja tahtis ta armastust võita, ja kui selle
eest ka surmahinna maksis.

„Ütelge mulle, mis ma pean tegema, et
Teie sõpruse võidaksin“, palus ta.

Neiu naeratus muutus tõsisemaks, kui ta
nüüd paluva luuletaja peale alla vaatas.

„Nõudmine on õige väike“, oli vastus.
Kui ta aga Billoni tervet nägu leekivas küsi-
muses enese poole nägi olewat pöördunud, hüüdis
Katharine häällega, mis kõlas nagu hale pasu-
nahhää: „Päästke Prantsusmaa!“

Billon sai tema vaimustusest tuld.

„Muid midagi?“ ütles ta.

Alga kuigi ta hääl lustilikult lajas, ta fil-
madest tahtis wälja sügaw tõsidus.

Kalja ja tõe peale vastas Katharine tõesti
kuninglikult:

„Muid midagi! Kas Teie ei ole Prant-
susmaa sõjavägede ülemjuhataja? Pariisi
värvavate ees seisab maenlane, ja ükski kunin-
ga teenritest ei jaks teda sealt eemale ajada!“

Ta tähendas Pariisi müüride poole, mille
taga maenlase telkidel maenlase lipud lehvisid.
Palato, suur soom paisutas ta rinda.

„Ah, et viimaks ometi meie kuningakotta
üks mees ilmuis! Sellele mehele, kes Bur-
gundi lipud maha rebib, selleks, et Brantjuse
kuningas neid võiks porri tallata, sellele me-
hele mõistjin oma armastuse võib olla küll
fiinfida.“

Billon vaatas tema poole üles, nagu kord
sõjamehed Orleansi neitsi poole üles võisid
vaadata, kui see neid mõitlusele ja mõidule
üles kutsus.

„Teid on raske rahuldada“, ütles ta, aga
ta rind paisus mõtte juures, et ta tahab katjuda
neiu rahuldada. Oh, kui ta selle teo suudaks
korda jaata!

Neiu aga vastas ta sõnade ja mitte ta mõ-
tete peale.

„Minu kangelasel peavad olema juur jul-
gus ja kõik vooresed! Elage hästi!“

Juba oli ta terrasile jõudnud ja tahtis
loski minna, kui Billon talle igatsewalt järele
hüüdis:

„Wiibige! Mul on Teilt palju küsida!“

Katharine naeratas eitawalt.

„Mul oli Teile ainult üht ütelda ja selle
ma Teile ütlesin. Elage hästi!“

Billon võttis veel julgesti hoogu ja hüü-
dis:

„Ma lähen ühes Teiega!“

Ta laskis sõnale teo järgneda, aga neiu
näoliigutus peatas teda ja neiu ütles talle käs-
kiwalt:

„Seda Te ei tee! Mina lähen kuninganna
juurde!“

Lahte terwitusega kadus neiu palee ukse
taha ja Billon seisis ja tahtis temale järele,
nii waimustatult ja õndsalt, nagu inimene, kel
õnneks on olnud inglililmutsit näha. Sõstas-
des kordas ta neiu sõnu: „Oh, kui me kuni-
gakotta üks mees ilmuis!“ Ja sellest sõnast kudu-
sid ta lootusega täidetud mõtted unistusi edasi.

„Miks ei peaks ma teda enesele võita suut-
ma? Veel eile olin waene hulguis, kel rooste-
tanud mõõt külje peal ja mõidunud riided sel-
jas. Täna on asi teine. Olen kuningas sõber,
nagu näib, ja wägew mees kotas! Kõik ilus,
mis mind ümbritseb, naerab kui päiksevalgus
ja kogu ilm tuleb minu hiilguisest soojust jaa-
ma!“

Ta oli iseenesega ja terve ilmaga väga wa-
hul — jelle ilmaga, mis Katharinet ümbritses.
Armastajate wiisi järele unustas ta, et peale
tema ja ta armastatud neiu olemas oli veel
teisi inimesi. Nii sügawasti oli ta oma mõte-
tusse wajunud, et ei kuulnudki, kuidas wana
torni üks tasakesi awanes. Ta ei kuulnud ka
kuninga kergeid, hiilivaid samme, kes oma
maataja kohalt lahkunud ja nüüd üle muru
oma mäguasjale lähenes.

7.

Wastus Burgundilt.

Suudutatud õlast, ehmus Francois Willon oma magufatest unistustest üles. Pöördes ruttu ümber, nägi ta kuninga musta kaju oma kõrval seiswat ja ta tigedat, walelikku nägu omale wastu naeratawat.

„Tere hommikust, herra sõjawägede ülemjuhataja“, ütles Ludwig sõbralikult, ja kui Willon aukartlikult põlwili langes, küsis ta: „Noh, kuidas meeldib wõimus? Hästi, eks ole?“

„Taewalikult, majesteet. Põlwili maas olles tänan Teie majesteeti selle eest!“

„Dollus, mees; see sünnib minu meeleheats. Sa oled enda taewasse laulnud. Kui Willon oleks Brantfusse kuningas, mis?“

Willon kargas üles ja katkus ennast nii sõnadega kui liigutustega wabandada.

„Teie majesteet mõistawad . . .“

Lahkesti tõrjus Ludwig wabandused tagasi.

„Täitsa. Mu hea sõber, sa oled minu täitsa nõidunud. Kui leekiwail filmil, kui hiilgawal otseajisel, kui tenas kehaseisatus müristasid ja mulle oma halladi näkku! Siin seisab sinu ees, ütlestin enesele, kõsine mees, mees ülesandega, mees, kes Brantfussemaad saab teenima ja talle katkus on.“

„Majesteet, kõige selle järele olen ma kõik aeg igatsenud.“

Ludwig pani enese käed rinnale ristamisi ja patutas oma rinda meelitawalt.

„Noh, kuningaks ei wõinud ma sind teha, sellest pead aru saama ja kui ma seda teha wõiksin, siis ei teeks ma seda, sest mina ise tunnen selle kohta wastu teatud armastust. Aga midagi head wõlgnesin ma sulle ja sinu omad sõnad garanteerisid mulle taju. See waene mehe, ütlestin enesele, saab wõimuse üle rõõmu tundma — teen ta kord oma sõjawägede ülemjuhatajaks.“

Willoni rõõm oli nii mõõtmata suur, et tal wõimata oli kuningal lõpetada lasta; waimustatud lubamisega katkestas ta kuninga jutu:

„Majesteet, ma tahan Teid teenida, nagu veel iial ühtki kuningat ei ole teenitud!“

Waheleraatimist mitte hoolides, jatkas kuningas oma kõnet, ja ta rahulikud, ühetoonilised sõnad langesid luuletaja leekiwale peaaju peale nagu külm wesi ja jahutasid seda.

„Teen ta oma sõjawägede ülemjuhatajaks — üheks nädalaks!“

Oleks ta Willonile ka südamesse wistnud, ta ei oleks oma ohwrit surmawamalt haatanud, kui nende sõnadega.

„Nädalaks, majesteet?“ kogeles Willon, kes nende sõnade mõttest waewalt jatkas aru saada.

Pilkawalt urises Ludwig:

„Hei Jumal! On's su edemus siis kestwat kohta oodanud? Tule, sõber, tule, see nali oleks tõesti juba liig!“

Päite näis olewat kaotanud walguje ja roosid oma lõhna. Willon suutis ainult weel alatafa korrata: „Nädalaks!“ ja kuningale tarretult näkku wahtida. See aga ei loobunud oma pakumistest, waid jäi peaaegu otse armastuswäärikult selle juurde.

„Just nii. Suurepärane nädal. Seitse toredat päewa!“

Kuningas peatas pisut ja hakkas siis lugema:

Üksjada kuuskümmend kahetsa taewalikku tundi. See annab terve inimese-elu kõik wõimalused. Seitse päewaga loodi maailm. Seitse wõimupäewa, seitse toreduse- ja hiilguspäewa, seitse armastuse päewa!“

Meeleheitlikult oigas Willon oma kuldlootuste häwitamise üle.

„Ja siis tagasi katusekambrisse ja tänawale, kõrtsi ja bordelli!“

Ludwigi tige nägu muutus weel õudsemaks. Ta astus lähemale luuletaja juurde ja koputas talle oma lõhna nimetisõrmega rinnale.

„Ei, ei, mitte täiesti nii“, pomises ta. „Sa ei ole selle terme nalja mõtet weel täiesti taibanud. Nädala pärast ehitad mulle Gremeplatstile ilusa suure wõlla, ja sinu kui sõjawägede ülemjuhataja wiimane ülesanne saab olema selle wõlla külge meister Francois Willoni üles kõlgutada!“

Kui ta meelest maailm weel praegu oli paistnud olewat wärwitu ja lõhnata, näid näis see tema arust olewat õudne tuhahunnik. Kui ta kuningaga kokkusaamisest saadik „Kuusekäbis“ tema ees wõlglane ja süüdlane oli — oli see siis tarwilik, et ta oma joogimee pidi eluga maksma? Surmahirmust wallatud, wajus ta ülestõstetud kätel ja paluwal pilgul kuningaga ette põlwili.

„Majesteet, majesteet, halastage!“

Põlglikult silmitses kuningas teda.

„On sulle elu siis nii armas? Oled sa siis nii mõlets ja halatsemiswäärt olemus, et su süda nii wõõra ripub su katusekambrisse, tänawale ja kõrtsi küljes?“

Willoni pea wajus lonku.

„Mees weel eile olin rahul.“

Kaswatwa lugupidamatusega silmitses kuningas oma ees alandlikult põlvitawat meest.

„Kas siis tänagi ei wõi rahul olla? Nagu ise tahad. Üks on lahti. Wõid iga filmapilk tagasi minna oma katusekambrisse. Ütle ainult üks sõna, ja mu teenrid karkuwad sul hiilgawad suled seljast ja wiskawad su wälja tänawale.“

Willon peitis näo kättesse.

„Majesteet, olge armuline ja halastage!“ palus ta.

Nüüd aga löi kuninga wiha lõffele:

„Sina andsid Brantjusmaa kuningale Ludwigile õpetust, ja Ludwig annab selle sulle tagasi. Armastin sind ehkaks kullaks, aga kardan, et ainult vilets tombak oled. Võtgid juu täis ja joovisid võimalust näitamiseks, mis võid. Siin on sul võimalust näitamiseks, mis võid. Aga üht ära unusta: minu meel ei muutu! Kui soovid, võid oma imenäda la saada, aga kui ta lõpeb, siis pead sa kõlkuma!“

Billon kargas üles ja kobas oma kaela, nagu tunneks ta juba nõõri selle ümber. Waewaga fugistas ta:

„Sumala pärast, majesteet, mis olen ma siis teinud, et mind nii hirmsasti piinate?“

Kuningas kätartas:

„Pilkasid kuningat, haavasid ministrit! Sa ei või jääda karistujeta!“

Minult waewaga jaksas Billon oma segaseid mõtteid koguda, ja ta ütles enam endale kui kuningale:

„Sumal aidaku mind! Elu, must küll ja korratu — aga ometi elu — kõrstinurgas — loomalik rõõm söögist ja joogist ja uuest — elawate käte kinni kahmata — olen noor — ennast lõbustada — või nädal aega kuldbrokaadis — nädal kuulsust ja hiilgust ja armastust — ja siis häbitväärt surm!“

Murtult istus ta marmorpingile.

Ludwig patjutas talle selja peale:

„Palu, sõber, palu, et Sumal sulle mõne targa otjuse annaks!“

Ta wõttis musta sametmütsti peast ja silmitseis järelmõttlikult peent ketti, mille küljes pühakujud olid, nagu peaks ta aru, misjuguft pühata sõjawägede ülemjuhatajale ta erilise asja jaoks wõiks kätte juhataada.

Seni lähenes aiaft Olivier le Darn ja libises kätartult kuningale kõrwale.

„Sire“, teatas ta, „wäljas ootab Burgundi herold, kuldordu rüütel, parlamentöörkõpuga; tal on Teie majesteedile mingisugune teade ära anda.“

„Wõtame ta siin wastu, Olivier“, wastas kuningas habemeajajale, „siinamas audientsjaalis, sest meile on tarwis wärsket õhku, kui burgundlasega räägime.“

Kui Olivier kuningale juurest lahkus, juhtus silmanähtawalt üsna tähtsufeta wahajuhumine, mil aga neljale isikule wäga tähtsad tagajärjed olid.

Katharine ilmus Noel de Jolhi selfis terasjale. Tal oli kannel käes ja ta kõlistas kandleesi, nagu otjiks ta mingisugust wiisi, kuna ta ise selle juures oma austajaga naljatas.

Billon ei märganud teda, sest ta istus kui

mustufehunit marmorpingil ja hoidis pead kätte wahel, et ta segased mõtted jälle koondusid. Ludwig aga nägi neiu ja uus kuratlik mõte tärkas ta peaajusse.

„Mis oleks“, mõtles ta, „kui selle uhe daami, kes minu tagasi liikkas, nii kaugele saaksite, et ta seda kerjajat hakkab armastama?“

Ta astus Billoni juurde ja löi talle õlale.

See aga waatas furnuakawatul näol üles oma piinaja poole.

„Weel üks wõimalus, pois!“ ütles kuningas. „Kui krahw de Montcorbier'il korda läheb selle seitsme päewa jooksul daam Katharine sit-dant wõita, siis peab ta wõllast pääfema ja wõib oma südame daamiga minna, kuhu ise tahab!“

„Teie auõna peale, majesteet?“

„Minu sõna on minu au, meister Francois! Noh!“

Sel filmapilgul oli Katharine — taewa tähtel — otjitud wiisi leidnud ja hakkas — terrasjil istudes — laulma. Wiis kajas lihtjalt ja kurtes, nagu wana hällilaul, sõnad aga olid piinatud luuletajast, ja kui see neid kuulis, woolas uus lootus ta südamesse.

Meie elu emast muudab!

Toetada teda juudab

ainult, ainult armastus.

Südames meil mure must,

julgestab kuid wõidulust,

wõidupant ja enmustus.

Saladust teab üffi kuu,

saladust, mis warjab suu!“

„Nõudgid kuud — ma annan ta sulle!“

„Sa mina wõtan ta Teie käest!“ müristas Billon. „Andke mulle mu imenäda, ja kuigi mind pärast seda kõera saatus wõtab. Brantjusmaa ja Teie peate nägema, mis wäese salmitaguja südames peitus!“

Lõbusasti plaksutas Ludwig oma kõhnade kättega kiitust.

„See on mehejutt! Aga ära unusta: kaup on kaup, leping on leping. Ei suuda sa seda daami wõita, siis ole taewa toetusel walmis wõllas surema. Sa ei tohi emast selle eest hoida ei enesetapmise ega mõne teise narri mõõga läbi. Ma annan sulle kuu, aga sa pead selle eest maksma!“

Äkitselt woolas Billoni wõri jälle palawalt soontes, ja mehijest kinnitas ta:

„Majesteet, mina pean lepingut! Andke mulle mu proowinäda, ja kui ma temast kõige paremat ei tee, siis olen surmawäärt, millele Te mu pühendate!“

Kajas lustilik pafunaheli, ja Tristan l'Hermitte ilmus, tema taga sõdurid, kes toredat Burgundia hertjogi heroldit saatsid. Ühtlasi woolas terve kari kojakõndseid, herrastid ja

daame, terrasfile. Käskjala tuleku teade oli pa-
leesfe tunginud ja kõik olid nüüd uudishimu-
litud selle teadaandest ja kuninga wastust
kuulama.

Ludwig istus marmorpingile ja tõmbas
Billoni oma kõrvale.

„Vane hoolega selle mehe sõnu tähele,
härva sõjavägede ülemjuhataja,“ sõistas ta
temale kõrvu.

Etis pööras ta herolbi ehk käskjala poole
ja küsis:

„Teie ülesanne, rüütel?“

Rüütel lähenes kuningale mõne sammuga ja
ütles kõlawa häälega:

„Burgundi hertsogi ja tema liitlaste ja
mõõgavendade nimel, kes Pariisi ees hästi
kindlustatud kantsides istuvad, nõuame Teilt,
Brantsusmaa Ludwigilt, et linna tingimis-
teta ära annaksite ja ise enda minu käskijale
käsitada määraksite.“

Kuningas pani käed ümber põlve, siru-
tas pea ette nagu uudishimuline linn ja küsis:

„Ja keeldumise puhul?“

Uhkesti vastas käskjalg:

„Sõda kõigi hirmsustega: tule ja mõõga-
ga ja näljaga, verevalamisega ja suure sõja-
kuludega, ilma et Teil endil lootust oleks ar-
mu leida!“

„Suured sõnad!“ pilkas kuningas.

Ruttu oli käskjalal vastus valmis:

„Suurte tegude jalkajad!“

Nagu unenäos, ilma et seda ise oleks tead-
nud, mis siin sündis, istus Billon kuningaga
kõrvale.

Hiljades ilus ja nooruses, seisis Kathari-
ne daamide keskel terrasfil, ja tema peal vii-
bisid Billoni imestawad pilgud. Mis oli tal
tegemist kuningate tiilidega! Mis oli tal sel
filmapiilgul tegemist Brantsusmaa saatusega!
Sootu võimuga järvele, uhke ust oma kõrgesse
ülesandesse — kõik oli ununud! Ainult üht
teadis ta: suurepärase hind seisis wõrguta-
walt, kättesaadawalt tema ees — talle oli wõi-
malus antud oma siidame palawatmat soowi
teostada.

Ludwig effitas ta tema uenäolikust süga-
wusest üles:

„Krahw Montcorbier, Brantsusmaa sõja-
vägede ülemjuhataja, on minu nõuandja. Te-
ma hää annab teada minu tahtmise. — Kää-
kige, mu sõber, ja kuulutage sellele saadikule
minu wastus!“

Nende sõnadega puudutas ta Billoni kätt,
ja see waatas imestades tema peale:

„Käitja nii, kuidas mina tahan, majes-
teet?“

Pärtsitult andis kuningas talle märku püs-
ti tõusta:

„Jah, tee ruttu, ruttu! Kui Billon oleks
Brantsusmaa kuningas!“

Billon kähwas üles ja sammus käskjala
juurde. Meesil rõõmuhoiskamine woogas ta
soontes kui tulejõgi. Talle paistis, nagu oleks
ta maailma isand, nagu oleksid ta käes wae-
kussid, milles ta kahe rahwa saatust pidi kaa-
luma. Terwe eluaeg oli ta unistanud suur-
test tegudest, ja nüüd, mil talle wõimalus oli
antud suuri tegusid teha, tahtis ta wähemalt
kathuda neid teha.

Kindlasti waatas ta käskjalale näkku, aga
ta süda põlwitas Katharine ees, kui ta ütles:

„Burgundi käskjalg, Sumala ja kuningaga
nimel käsin ma sind tagasi minna sinu isanda
juurde ja temale ütelda: Kuningas on suured
oma rahwaste silmas, rahwad aga on suured
Sumala silmas. Ja Brantsusmaa rahwas on
see, kes teile minu, kui oma ehitaja, suu läbi
wastab. Pariisi kodanikud ei ole nii wae-
sed waimu poolest, et Burgundi ronnade kraak-
sumist kardaksid.“ Meil on rohkesti toiduai-
neid, rohkesti sõjaristu; me istume mugawalt
ja soojalt oma tugewate müüride taga ja nae-
rame teie ümberpiiramist. Aga ka siis, kui
meie, kes nüüd sööme, nälgikume, kui meie,
kes nüüd joome, jänu kannatakume; kui meie,
kelle koldeis nüüd tuli põleb, külma kätte tar-
duksime; kui meil enam ei oleks kapis leiba,
potis suppi, kaminas puid — meie wastus
mässajale burgundlasele oleks ifka üks ja ja-
ma. Teie koputate meie wärawale: hoidke
ennast, et me ta rõhume, et wälja tungime ja
oma waenlasega kõneleme wärawate ees!
Me anname teile trohkiwust trohkiwuse, ahwar-
dust ahwarduse, hoobi hoobi wastu. See on
meie wastus — see ja särata mõõk. Suma-
laga ja Saint-Denis'ga Brantsusmaa kuni-
ga eest!“

Nende sõnadega tõmbas ta mõõga tupest
ja wäljutas seda päikse käes.

Süüitawalt langetis ta sõnad kuulajate sü-
damesse, ja iga juuresolew sõjamees tõmbas
oma mõõga tupest ja tõstis üles taewa poo-
le, ja sadadest kõrdest tõusis üles taewa poole
Billoni hüüe:

„Sumalaga ja Saint-Denis'ga Brantsus-
maa kuningaga eest!“

Katharine lehwis astmeid mööda alla ja
langes Billoni ette põlvile:

„Härva,“ ütles ta, „minu suu läbi täna-
wad Teil Brantsusmaa naiped!“

Pilkawalt naeratades kummardas Lud-
wig neiu kohale ja küsis:

„Breili, mis see tähendab?“

Neiu tõusis üles ja waatas Billonile sara-
silmil näkku.

„See tähendab, majesteet, et kuninga kotta on ilmunud üks mees!“

8.

Sõnate Dom Gregorjga *).

On tuline kahju, et meister Francois Willoni täieliku elulookirjelduse allikad nii wiletjad on, et neid ajaloolisest seisukohast waadates peaaegu nagu olemasgi ei ole. Endistest aastatest on küll mõned teated olemas, aga nad seisawad koos osalt kentsakatest, mitte tõsiselt mõtta võimalikkudest enesetunnistustest, osalt temaaegsete meeste teadetest, kes luuletajat ijaaralikul ei armastanud. Tema elust aga on õige wähe teateid, kuna neid ometi nii wäga waja oleks otsida.

Et Comines***) waitib, mõib mitmetemoodi seletada, eriti sellega, et minister teise peale, kes liihikese ajaga niipalju korda saats, kade oli, mõib olla aga ka sellega, et ta asjaluksid põhjalikult ei tunnud, sest wäga võimalik on, et kuningas Ludwig oma naljast ja selle tagajärgedest ei rääkinud, wõi ainult võimalikult wähe rääkis. Aga mõib olla ka, ei Comines oma külma mõistusega ei sõandanud lihtsalt üht niisugust eht homnikumaili* jündmuft jutustama hakata, sest et ta selles õiget tooni ei oleks leidnud.

Kui Clement Marot omal ajal luuletaja teosed wälja andis, teadis ta luuletaja kohta, kes ju ammu põrnuks pudenemid, küll palju kiitust ütelda, aga tema elust ei teadnud ta ometi kuigi palju pajatada.

Ei oleks Boitour'd olemas oma abtei Bonne Abenture'iga, kelle raamatukogu selleaegsete käsikirjade poolest rikas, me istukime täitsa kuival. Selle floostri raamatukogu

*) Dom — auwäärt härra, ennemalt Prantsuse kuninga tiitel, mida nüüd ainult weel mõned waimulikud, eriti benediktiinlasted kannawad.

**) Philippe de la Clite de Comines, Sieur d'Argenton, Prantsuse riigimees, sünd. 1445 C. loosis Flandrimaal, oli Karl Julge esimene usaldusmees, siis 1472 Ludwig XI. usaldusmees, heideti 1486 Karl VIII. poolt ametist, pärast kahetsakulist wangistust raudpuuri mõistetud, hiljem jälle Prantsuse saadikuks Weneedigos nimetatud. Suri 17. nov. 1509 Argentonis. Kirjutas hea ajaloolise raamatu „Memoires“ 1464.—98.

Tõlkija tähendus.

juurem warandus seisab Dom Gregorj määruslikkudes käsikirjades, milles ta ka Francois Willoni elulugu õige täielikult käsitab, sest et Willon oma wanas eas agar kiriku edenda- ja ning kaitsja on olnud.

Karaku on aeg ka nende ilusate pergamenti lehtede wastu õige paha olnud ja nii mõnigi rull on neist kaduma läinud, muuseas just need rullid, mis sellest ajast räägivad, mil Willon äkki kuninga ja oma daami armastuse wõitis.

Sellekipärast on mõned lehed olemas, mis üle woolawad Willoni kiitusest sel ajal, mil ta walitses. Dom Gregorj kiidab hiilgawat eeskujut, mis krahw de Montcorbier oma kaasinimestele annud. Kirikumees pajatab:

„Siin näeme meest, kes oma aastate õitswusaja mööda saatis mustuses ja kõifhugu alatuses ja ometi oskas teatud mõttes alal heida oma hinge puhtuse ja taewatule oma südamel altaril, kuigi see ajuti ainult weel wälke leegikene oli. Kuipalju mehi leiduks küll, kes nagu tema sured teod, millest ta unistanud, ka täide jaadaksid, kui neile selles joodne võimalus antaks? Mõib ütelda, et Francois Willon hiilgawaks eeskujuks on mehele, kes alati enese peale lootes ja ennaft usaldades, kui ta proowile pandi, tõendas ja näitas, et ta kõrge eneseusaldus mitte edewusel ja kuulushimul ei põhjenemud, waid et see põhjenes tõsi usu kaljul ja kiriku õpetuste kaljusel põhjal.“

Õigeft sellest mõime wähemalt näha, et meister Francois Willon, krahw de Montcorbier, näitas, et ta arwamisest, mis tal enesest oli, ja mida ta wõoras riides peituwale kuningale tahtmata teatas, maha ei jäänud. Aga just need kuus poognat, mille peal Dom Gregorj on teatanud, mis Willon oma imenädala joofful ütles ja tegi, on Bonnabenture floostri ja maailmale kaduma läinud.

Sgatahes mõib hiljemate teadete ja süsonaliste juttude najal umbkaudu konstateerida, mis meister Francois Willon kui krahw de Montcorbier seitseme hiilgerohke päewa joofful, mis kuningas Ludwig talle naljatahes andis, on teinud. Me teame kindlasti, et Ludwig temas ülihe, külmawerelisel järellkaalutawa nõuandja leidis, kelle nõu ta tingimata täitis, mis sõjawägede ülemjuhataja terwe mõistuse, ettewaatuse ja suure inimestundmise juures ka täiesti õigustatud oli.

(Järgneb.)

Kindmõistatus

Nr. 13.

Ühel tundmata saarel mõisteti kõik meresõitjad, kes sinna juhtusid tulema, järgmise seaduse järele surma: Kui esimene vastus, mis maaletulija andis wale oli, siis mõisteti ta poomise surma; oli aga esimene mõtteawaldus tõsi, siis mõisteti ta surma mahalaskmise läbi. Wastuse andma pidi aga igaüks tingimata. Aga üks terawmõtteline laewamees andis saarele fattudes esimese küsimise peale sarnase wastuse, et teda ei ühel ega teisel wiisil surma mõista ei saadud. Mis ta ütles?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele (Tallinn, postkast 199) kummi 1. augustini s. a. Digete lahenduste saatjate nimed awaldatakse „Romaanis“ nr. 16 ja loositakse nende wahel wälja 3 eksemplaari N. Ranni „Feodalismi“.

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 10.

Sga wend sai 3 täit, ühe pooliku ja 3 tühja waati.

Sigeid seletusi saatsid:

Tallinast: Alide Ausmann, Hilda Arobaum, Ludwig Alfin, W. Bode, Ilmar Edel, Salme Gustawson, Reinhold Gader, J. Kuusmann, Joh. Kreef, E. Lind, Edm. Loorberg, Dimitri Lindorf, Arnold Mäng, E. Ohmann, Aime Palmbach, Karl Paff, Elly Tasing, Arnold Wiher, Hilda Walter, Felty Willemson.
Tartust: L. Eller, Johannes Jõul. Hedwig Puijat, Arnold Säärits.
Pärnust: Paul Kangur.
Wiljandist: Luise Hiitop.
Saapsalust: Eduard Wainemäe.
Loobist: August Alti.
Lüri-Alitust: Gustaw Alt.

Jõhwiist: Johannes Aun. **Rõmmelt:** Aja Kaff.
Wäite-Maarjast: Marie Pööt, A. Krahe. **Kofelt:** Joh. Lorentson. **Aseriist:** L. Weigel. **Siu-Keinast:** Eduard Weel.

Loosimisel wõitsid igaüks ühe eksemplaari P. Grünfeldti „Minewikku jälgimas“:

August Alti, Loobi jaam.

Hilda Arobaum, Tallinn, Kungla tän. 12—18.

W. Bode, Tallinn, Kopli tän. 10, krt. 7.

Edaspidistki lahtet osawõtmiist lootes

fügawas austuses

Kirjastus „Kreng“

Tallinn, Riguliste t. 16, tel. 26-46.

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Riguliste tän. 16.

Kindmõistatuse nr. 13 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

Rikkalikult illustreeritud populaar-teaduslik jahiasjanduse, kalanduse ja spordi kuukiri

„EESTI KÜTT“

ilmub Wiljandis J. PÖDRA wastutawal ja
R. V. MIKKELSAAR'i tegewal toimetusel.

Kaastöölisena on lehe ümber kogunenud praktikliste küttide kõrwal palju teadusemehi ja teadlikke looduse-armastajaid.

Lehe pea-ülesandeks on õhutada metsloomade, lindude ja kalade kaitsmist ja rohkendamist, organiseerida ja juhtida loomakaitse põhimõtet meie küttisalkade ja jahiseltside liikumist, teha ülewaateid jahiasjanduse arenemisest nii meil kui wõõrsil, wõidelda rööwjahipidamise ja rööwkala-püügi wastu, tutvustada lugejaid igasuguste laske- ning püügiriistadega ja jahipidamis-wiisidega, pakkuda populaar-teaduslikke töid linnu-, looma- ning kalatõugude üle, käsitada laskeasjandust, laskeharjutusi ja laske-wõistlusi.

Lehte trükitakse uuema aja nõuetele wastawalt sisseseatud trükikojas. Igas numbris ilmub palju pilte, joonistusi, westeid, lõbusaid ja ehisepisoodiaid ja ka pikemaid romaane.

TELLIMISHINNAD:

1	aasta	peale	mrk.	240.—
1/2	„	„	„	120.—
1/4	„	„	„	60.—

Address: „EESTI KÜTT“, Wiljandis. Telefon 139.

Tellige weel täna kohalikust postkontorist ilma iga lisamaksuta

ajakiri „ROMAAN“

Ajakiri „ROMAAN“

iõuab sellega oma teise aastakäigu keskpaigast üle. Ja meie lugejad on veelgi kindlamale arvamisele jõudnud, et „ROMAAN“ tõesti kõige paremat ning rahvalikumat on osanud pakkuda, mis ilma rahwaste kirjanduses olemas.

Kaust-kaustalt on koondatud kogu mitmekesine maailm, püüdisaegne ja muistne, romaanides, jutustusel, kirjeldustel ja luules. Nali ja tõde, mõte ja tunne, rõõm ja ahastus — kõik seisab siin reas.

Kes omaile „ROMAAN“ aasta lõpul kokku kõidab, saab omaile kui ka perekonnale väärtusliku alguse raamatukoguks — koguks, kus ükski lehekülge ei wanane.

Ja missuguse hinnaga — 750.— marka.

Seejuures peelaagu meeles, et „ROMAAN“ annab aastas oma 24 numbris (à 32 lhk.) kokku 768 suurt lehekülge peenelt trükitud lugemist,

Iga lehekülge seisab koos keskmiselt 116 reast, s. o. aasta jooksul saab lugeja ligemale 90.000 rida.

Sestest ridade-arwust wõiks omakord teha ligi 3600 harilikku raamatulehekülge à 25 rida, ning sestest lehekülgedest saaks 60 meie harilikku juturaamatut, meie raamatuluru hariliku hinnaga igaüks à 60 marka.

Sestega tähendab ajakiri „ROMAAN“ lugemine aasta jooksul ligi 3000 marka kokkuhooldmist.

Selle meie odawuse afuseks on ainuüksi meie suur tänamis.

Kes sestest ajakirja „ROMAAN“ teenest wääriliselt oskab lugu pidada, soovitab meie ajakirja kogu oma lühwuskonnas, et meid meie rahwalikul teel toetada.

Tellimised palume ära anda lähemas postkontoris, kus nad ilma iga lisamaksuta wastu wõetakse ja kofte edasi saadetakse.

Seda loodame eriti just poolte aasta wahetuseks

Kirjastus „ARENG“ Tallinn,

Wõlme tä. 16. Tel. 26-46.

KOKKA

on kõige parem
 taimewõi — lauawõi,
 ja sisaldab üle 85% rasva oollusi,
 seega misama toitev kui koorewõi,
 viimasest aga poole odavam.

Proovige ise „Kokka“ ja otsustage siis.
 „Kokk“ on saadaval igas kaupluses
 Tallinnas, teistes Eesti linnades ja alevites.

„Koka“ tehas valmistab peale selle:

Pagaritele ja köögi jaoks (praadimiseks ning
 küpsetamiseks) Eesti Kokowari, üle 90% rasvavõllusi.

Shokolaadi- ja kondiitriäridele — Ko
 doppelrattineeritud.

Aadress: TALLINN, Ahiika tän. nr. 10.

===== Kõnetraat 25-26. =====

Shokolaad Kausmann & Ko. Kompvekid

Shweltsi
 Piima
 Dessert
 Noisette
 Silva
 Mignon
 Vanille
 Kofewine.

Shokolaad
 Paberi
 Dessert
 Karam
 Mõppe

Tallinn, Narwa täantee nr. 32

1.20